

๑๗ ปีวันละสังขาร
พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)
๑๖ มกราคม ๒๕๕๒

หนังสืออื่นใด มรดกกรรม เล่มที่ ๑๔
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

จัดพิมพ์เป็นธรรมทาน (มกราคม ๒๕๕๒)
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
เพื่อน้อมถวายเป็นอภิวชิยา
แด่พระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร
ในวาระครบรอบ ๑๗ ปี วันละสังขาร
๑๖ มกราคม ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ วัดหนองป่าพง
ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ
จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๖๗-๕๖๓

ออกแบบโดย สำนักพิมพ์ธรรมดา
ดำเนินการผลิตโดย บริษัท ผลิตไทย จำกัด
๑๓๗ หมู่บ้านจินดาธานี หมู่ ๑๐ ซอยบรมราชชนนี ๑๑๙
ถนนบรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์
เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๕-๗๐๒๖, ๐-๒๕๕๕-๘๓๕๖
โทรสาร ๐-๒๕๕๕-๘๓๕๖
พิมพ์ที่โรงพิมพ์เม็ดทราย

คำอนุโมทนา

การให้ธรรมเป็นทาน นับว่าเป็นการให้อย่างสูงสุด เพื่อน้อม
ถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ตลอดทั้งถวายเป็นอภิวชิยา-
บูชาแด่หลวงปู่ชา ด้วยระลึกถึงความเมตตาและความปรารถนาดี
ที่องค์ท่านมีต่อลูกศิษย์ทั้งหลาย

ดั่งที่ โยมพรทิพย์ จงเร่งเพียร ได้แจ้งความประสงค์ขออนุญาต
จัดพิมพ์มรดกกรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เล่มที่ ๑๔
เรื่อง **หนังสืออื่นใด** จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม เนื่องในวันที่ ๑๖ มกราคม
๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันครบรอบ ๑๗ ปี แห่งวันละสังขารของพระเดช
พระคุณพระโพธิญาณเถร

อาตมาพจิ่งขออนุโมทนาต่อความศรัทธา ในการบำเพ็ญ
ธรรมทานแห่งการให้ธรรมะ ให้ปัญญาแก่ส่วนรวม พร้อมทั้งผู้ที่
ได้สัมผัสมรดกกรรมเล่มนี้ จงเจริญอภิวชิยาสมบุญด้วยทานบารมี
ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในสัมมาทิฐิ และขอความเจริญรุ่งเรืองใน
พระสัทธรรมคำสอนของพระศาสดา จงมีแก่ท่านตลอดกาลนานเทอญ

ขออนุโมทนา

ดร.ราชไมตรี อภิวงษ์

(พระราชภาวนาวิกรม)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

ประธานกรรมการจัดการศาสนสมบัติ

อันเป็นมรดกกรรมพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

สารบัญ

ไม่มีอะไรได้ ไม่มีอะไรเสีย

๗

ปลาไม่เห็นหน้า

๓๓

เหนือ
สิ่งอื่นใด

ปลาไม่เห็นน้ำ

อาตมาเคยถามญาติโยม ถามไปถามมา เลยไม่ได้อะไร ไม่รู้จะเอาอะไร ได้แต่ว่า “จ๊กเหลว” จ๊กเหลวนี่มันภาษาไม่รู้เรื่องนะ ถามไปถามมาเลยไม่รู้จะเอาอะไร ไม่มีอะไรจะได้ ทำมาตั้งแต่เล็กจนแก่จนเฒ่า เวลาจะเอาจริง ๆ ไม่รู้จะเอาอะไร ถามมาที่เอาไม่มีใครตอบได้ว่าจะเอาอะไร เวลาทำทำเต็มมือเต็มเท้า เวลาจะไปกลับไม่ได้อะไร มันน่าสงสารจริง ๆ นะ นี่ก็ควรคิด

มาปีนี้ก็ต่างเท่านั้น ต่างแม้กระทั่งอาตมาด้วย แก่ลงหลายคน หัวหงอกหัวขาว สวยกว่าเก่า หือ...ควรคิดนะ **พากันสร้างบารมี ถ้าไม่ได้ใจตนเองแล้ว ไม่มีอะไรจะได้**นะ คิดดูให้ดีสิ ไม่มีอะไรจะได้ มีแต่ทำแต่ไม่เห็นที่ได้ ถ้าเป็นนักมวยก็มีแต่ชก แต่ไม่มีหมัดล้มหมัดตาย นี่ควรเอาไปคิดดูไปพิจารณาดูให้ดี ๆ ว่าเราได้อะไรหนอ? ไม่มีอะไรได้ อาตมาเคยเล่าให้ฟังว่า คนบาง

จำพวก อย่างวัดหนองป่าพงเป็นตัวอย่าง ต่างประเทศเขาก็ มากัน แม่ออกพ่อออก (โยมผู้หญิงผู้ชาย) บ้านใกล้ ๆ ไม่เคย เห็นวัดหนองป่าพงเลยก็มี อย่างนี้มันเป็นเพราะอะไร? เพราะ ไม่ได้พิจารณา หลง.....หลงไปข้างหน้า หลงไปข้างหลัง ไม่รู้จะ ทำอะไร ให้เราพิจารณา ให้ภาวนา ภาวนาก็คือให้คิดให้อ่าน ให้พิจารณา ทำอะไรก็ภาวนา ทั้งหมดนั้นแหละ ทำไรก็ภาวนา ทำนาก็ภาวนา แต่ไม่รู้ตัวเอง มันลั่นไปละมั้ง มันยาวไปละมั้ง เหล่านี้ ล้วนแต่ภาวนาทั้งหมดนั้นแหละ แต่เราไม่รู้จัก

ภาวนาคือการพิจารณาให้เห็นที่มันถูกต้อง เห็นเป็นที่ ถูกต้องเป็นที่พอดี แล้วมาตั้งใจเจ้าของ แต่พวกเราพากันไปดู แต่ที่อื่น ไม่ได้ดูตัวเอง ไม่ได้ตั้งใจตัวเองสักที ไม่ได้รักษาใจ ตนเอง มันพาทุกข์ พายาก พาลำบากอยู่ก็ไม่เห็น คนไม่ดูตนเอง ไม่รักษาตนเอง มันพาทุกข์ พายาก พาลำบากอยู่ก็ไม่ยอม แก้ไข การมาฟังธรรมก็คือมาหาความรู้แล้วไปศึกษา ศึกษาทาง ไปด้วย ทางใจด้วย ให้ไปศึกษา คนเรามันไม่รู้จักตัวเองนะ

อาตมาเคยบอกว่า **“ปลามันอยู่ในน้ำ แต่ไม่เห็นน้ำ”** พ่อแม่ ปู่ย่าตายายมันก็เกิดอยู่ในน้ำ แต่มันไม่เห็นน้ำ น้ำแช่ตามันอยู่ มันก็ไม่เห็น มันไม่ไกลหรอก มันใกล้เกินไปเลยไม่เห็น ความไม่เห็นนี้ อยู่ใกล้ก็ไม่เห็น อยู่ไกลมันก็ไม่เห็น เหมือน ไล่เตือนกินดินขี้ขวยสูงตั้งคอก แต่มันไม่เห็นดิน กินดินอยู่

แต่ก็ไม่เห็น เหมือนคนไม่เห็นตัวเองก็เป็นอย่างนั้น หรือเหมือน สุนัข อาหารของสุนัขก็คือข้าว เหมือนพวกเรา ข้าวสารข้าวสุก มันก็กิน แต่ถ้าเป็นข้าวเปลือกมันไม่เห็นที่กิน ยามฤดูหนาว เรานวดข้าว มันก็นอนบนกองข้าว....สบาย แต่พอหิวอาหาร กลับวิ่งหนีไปกินที่อื่น ที่นอนนอนทับอยู่นั้นมันไม่เห็น มันใกล้ เกินไป เพราะอะไร? เพราะเปลือกข้าวบังไว้อยู่ นี่แหละ เราหลง ตัวเองก็เหมือนกับสุนัขนอนอยู่บนกองข้าว แต่เวลาหิวก็วิ่งไป กินเศษก้างปูก้างปลาที่เขาเททิ้งโน่น ทั้งยากทั้งลำบาก ที่ตัว นอนทับอยู่ไม่รู้ว่าเป็นอาหารของตัวเอง มันไม่รู้วิธีกะเทาะ ข้าวเปลือก มันไม่มีโรงสี มันซ้อมข้าวไม่เป็นเลยไม่เห็นที่จะกิน

พระพุทธเจ้าก็เหมือนกันกับพวกเราทั้งหลาย ก่อนจะเป็น พระพุทธเจ้าก็เหมือนพวกเรานี้แหละ แต่ท่านรู้จักเจ้าของ รู้จัก แก้ไขเรื่องต่าง ๆ ในใจเจ้าของ ท่านแนะนำเจ้าของแก้ไขความ ทุกข์ของตนเองได้ เรามาฟังธรรมก็คือมาฟังเอาความรู้ไปแก้ ปัญหา พ่อออกแม่ออกหรือพวกเราทุกคนเกิดมา มันมีปัญหา ติดต่อกันเรื่อย ๆ อยู่บ้านยิ่งแยะ ปัญหาเรื่องนาบ้าง ฝนดี เกินไปบ้าง ฝนไม่ดีบ้าง น้ำท่วมข้าวบ้าง ดานล้าไปบ้าง เรื่องวัว เรื่องควาย เรื่องเงินเรื่องทอง สารพัดอย่างซึ่งเป็นปัญหาตามเรา

บางครั้งเด็กขนาดนี้ยังนอนไม่หลับ เพราะกำลังแก้ปัญหา อยู่ แต่คนเราไม่รู้จักรักการแก้ปัญหา พุดง่าย ๆ ว่า ถ้ามันร้อน ก็เป็นทุกข์ มันหนาวก็เป็นทุกข์ แก้ปัญหาไม่ได้ เผลอ ๆ ด่า กระทบแดด ด่ากระทบลม ว่ามันร้อนโคตรพ่อโคตรแม่มัน... อะไรวุ่น ๆ ว่าจะไปทั่ว อ้าว.....เรื่องมันร้อนก็เรื่องธรรมดาเว้ย **ให้ดูจิตของตนเอง อย่าไปกวนเขา เพราะเขาเป็นอย่างนั้น** ถึงคราวร้อนเขาก็ร้อน ถึงคราวเย็นเขาก็เย็น เพราะธรรมชาติเขาเป็นอยู่อย่างนั้น เราก็งงไปตามแต่สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น

สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น ตั้งแต่ โยนแต่ไธมา แต่พวกเราไม่รู้จักรัก ของในโลกนี้มันเรียบริบร้อยหมดทุกอย่างไม่มีปัญหา มันมีปัญหาก็แต่พวกเรา เรานั้นพยายามไปตีเขา อันนั้นเล็กไป อันนั้นใหญ่ไป อันนั้นสั้นไป อันนั้นยาวไป จริง ๆ แล้วเขาก็ไม่ได้ว่าอะไร สั้นเขาก็อยู่อย่างนั้น ยาวเขาก็อยู่อย่างนั้น เขาไม่ได้ว่าอะไร เราชอบหาเรื่องใส่เขาไม่หยุด ไม่หย่อน นี่เรียกว่าไม่ได้แก้ปัญหา เรื่องธรรมชาติมันเป็นอยู่ตามเรื่องของมัน แต่เราไม่มีปัญญาเอาธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ได้

เหมือนอย่างต้นไม้ในป่า มันมีทั้งต้นทั้งใบทั้งเปลือก นี่ คือธรรมชาติของมัน เขาก็เป็นของเขาอยู่อย่างนั้น เขาไม่ได้ว่า เขาเล็ก เขาใหญ่ เขาสั้น เขายาว เขาเป็นอยู่อย่างนั้น ผู้มีปัญญาก็นำธรรมชาติเหล่านั้นมาแต่งมาแปลงเอาด้วยปัญญา แปลงมาเป็นชื่อเป็นแป ให้เป็นบ้านเป็นเรือน นี่เรียกว่าปลี่ยนเอาออกมา

จากธรรมชาติ เราเห็นธรรมชาติมันสงบทุกอย่าง ทั้งต้นไม้ภูเขา เถาวัลย์ก็ล้วนแต่เป็นของสงบอยู่ เรานี้แหละไม่ดีเอง เทียวตีเขาไม่ได้หยุด เดินจากป่ามาบ้านเจอพื้นดินหนึ่ง แยกใส่บาเดินมา แยกไปแยกไปมันก็ยิ่งหนัก จะทิ้งก็เสียดาย จะแบกต่อ ไปก็หนัก แต่ก็ทนแบกไปจนยางตายแทบออก พอมาถึงบ้านทิ้งลง.....โครม..... “โคตรพ่อโคตรแม่มันหนักเหลือเกิน” พุดแล้วก็แล้วไป ไม่ได้พิจารณาไม่รู้ว่ามีใครหนัก ไม้หนักหรือว่าเราหนัก ก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าด่าแม่ใคร หรือด่าแม่ตนเองก็ไม่รู้ ใครหนักก็คงจะด่าแม่คนนั้นละมัง...นะ เพราะไม่มีมันไม่หนักไม่เบา มันเป็นอยู่อย่างนั้น นี่คือคนไม่รู้เรื่อง ไม่รู้จักแก้เจ้าของ ไม่รู้จักเหตุผล

พวกเราให้พากันสร้างบารมี เพิ่มพูนบารมีของเรา อาตมาเห็นว่า...บุญเดื่อพ่อออก บุญคือการกระทำดีกระทำชอบ เป็นบุญ บุญนี้เกิดขึ้นมาก็เรียกว่า กรรมเก่า มีทั้งบุญและบาป ถ้าเราทำอะไรรไป ถ้ากรรมเก่าคือบาปมาเกี่ยวข้องแล้วลำบาก เสียหายมาก เราอยู่ไปหากินไป ถ้ากรรมเก่าที่ดีมาพัวพันเป็นเหตุให้ง่าย ให้ดีขึ้นมาได้ มันเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้น พวกเรานั้นสมควรที่จะพากันศึกษาเรื่องนี้ ถ้าใครไม่รู้จักรักรณะ ก็เอาตนหลุดพ้นไปจากทุกข์ไม่ได้ คำว่า “ทุกข์” คือ ทุกข์ทางใจ พวกเราอาจจะไม่รู้จักรัก หรือบางคนอาจจะคิดว่า พระพุทธเจ้าตายไปแล้ว อย่างนี้ก็มิใช่ พระพุทธเจ้ามีองค์เดียวเท่านั้นแหละ ท่านตายแล้ว....หยุด! ถ้าอาตมาจะพูดว่าพระ-

พุทธเจ้ายังไม่ตาย โยมพ่อออกจะว่าอย่างไร? ก็ท่านยังไม่ตาย ทุกวันนี้ท่านยังอยู่ ท่านยังช่วยมนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ ถ้าทำดี ท่านยังช่วยอยู่ตลอดเวลา **พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้เกิดไปในที่ชั่ว** พระธรรมก็คือพระพุทธเจ้า ใครเห็นพระพุทธเจ้า ก็คือเห็นพระธรรม ใครเห็นพระธรรมก็คือเห็นพระพุทธเจ้า ใครเห็นพระพุทธเจ้าก็คือเห็นพระสงฆ์ ใครเห็นพระสงฆ์ก็เห็นพระธรรม ไม่ได้อยู่ไกลที่ไหน อยู่ตรงนี้ เดิมพระพุทธเจ้าก็เป็นลัทธิตถาชากุมาร เป็นคนธรรมดาเหมือนกับเรา ยังไม่รู้อะไร เมื่อท่านรู้ธรรมะชัดเจนแล้วก็เรียกท่านว่า “พระพุทธเจ้า” คนธรรมดาเลยหายไป

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มันเป็นปฏิบัติที่ต่อใจของพวกเรา เทศน์ไป ๆ ถ้าจะเทศน์ความจริงให้ฟังจริง ๆ แล้ว ทุกสิ่งมีแต่เรื่องขัดใจเรา เพราะเหตุใด? เพราะใจเรามันสกปรก มีแต่เรื่องขัดใจทุกอย่าง พวกเรามันเสียดายความชั่ว เสียดายความไม่ดี เสียดายความสกปรก อยากเก็บเอาไว้ ท่านว่าทิ้งมันเสียก็ไม่อยากจะทำ มันชอบของเลว ไม่ชอบของดี อย่างนี้...อาตมาถึงว่าธรรมของพระพุทธเจ้ามันขัดใจคน ขัดใจปุถุชนทั้งหลาย ขัดจนกลายเป็นอริยชน ถ้าไม่ขัดอย่างนั้นก็ไม่ได้ อาตมาเคยไปเทศน์ธรรมะหลายแห่ง เข้าไปบางบ้านเทศน์ให้ฟัง บางทีพ่อออกแม่ออกอยู่บ้านเดียวกันก็ยังทะเลาะกัน คนหนึ่งไปอีกคนหนึ่งไม่ไป คนหนึ่งว่าถูก คนหนึ่งว่าผิด แยกกันเลย มัน

แยกกันนี้เป็นเพราะอะไร? เพราะกรรมมันบังไว้ ใครมีปัญญา ก็เห็น ใครไม่มีปัญญา ก็เห็นได้ยาก เห็นไม่ได้ง่าย ๆ ของอันนี้ มันใกล้ มันไม่ได้อยู่ไกลหรอก

เรื่อง **ทิวลิปมานะ** ของคนนั้น ถ้าจะเทียบแล้ว จะย้ายภูเขา ลูกนี้ไปไว้ที่อื่นก็ยิ่งง่ายกว่า หรือทำให้มันราบเหมือนแผ่นดินก็ยิ่งง่ายกว่า เป็นอย่างนั้น หรือจะเปรียบให้ฟังอีกง่าย ๆ ก็เหมือนพ่อกำนันนี่แหละ สร้างบ้านขึ้นหลังหนึ่งเสร็จเรียบร้อย อยู่มาได้สัก ๑๐ วัน หรือเดือนหนึ่ง อย่างนี้ มีคนหนึ่งพูดว่า “พ่อกำนันบ้านหลังนี้รื้อเสียเป็นไง” ชวนรื้อบ้านหัวขาดก็ไม่รื้อใช่ไหม? ทำไมละ ก็บ้านเราเพิ่งสร้างขึ้นใหม่ ๆ ใครจะยอมรื้อ อีกอย่างหนึ่งก็คงจะยังคิดว่าเพื่อนพูดเล่นอยู่อีกนะ ยังจะนึกว่าคนนั้นมันบ้าหรือไง บ้านเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ มาชวนรื้อ ยังนึกว่าเขาพูดเล่นอยู่อีก ทิวลิปมานะก็เหมือนกัน เช่นอันนี้มันผิดเล็กเสียนะ โอ๊ย...ไม่ได้ ถ้าสิ่งใดมันชอบสิ่งใดมันติดแล้ว ไม่กล้า ละไม่กล้าถอน ติดอยู่นั้นแล้ว....ยาก ไม่ได้ง่าย ๆ ทิวลิปมานะ มันติดมันแน่น มันลึกมันซึ่งเหลือเกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ **ความเห็นผิดเป็นชอบ** พูดให้ฟังไม่เห็นละ ถอนไม่ได้ง่าย ๆ คือมันไม่เห็นนั่นเอง ถ้ามันเห็นแล้วมันก็ง่าย แต่นี่มันไม่เห็น เรื่องคนไม่เห็นอยู่ไกลมันก็ไม่เห็น อยู่ใกล้มันก็ไม่เห็น อยู่ในลูกตานั้นมันก็ยังไม่เห็น มันจึงเป็นของยาก เป็นของลำบากหลาย

ที่พระท่านสอนก็เพื่อละทิฐิฐานะที่ยึดไว้ถือไว้ ของไม่

แน่นอน อาตมาจึงอยากจะขอกับญาติโยม ขอไม่มากหรอก ขอเพียงว่า ถึงจะละความผิดไม่ได้ก็ไม่ว่า แต่ขอให้รู้จัก ให้รู้จักว่า อันนี้มันผิดอันนี้มันถูก แค่นี้เสียก่อน ให้รู้จักจริง ๆ เท่านั้นอาตมาก็ดีใจแล้ว ให้รู้จักจริง ๆ ไม่ใช่รู้เล่น ๆ เท่านั้นก็ได้ทำลิปเปอร์เซ็นต์แล้ว ทำไม่ถึงเป็นอย่างนั้น ถ้าคนรู้ว่าอันนี้มันผิดอยู่ในใจของเขาแล้ว ทำอะไรมันก็รู้ว่าผิด ใจมันบอก ทำเมื่อไหร่มันก็บอก ว่าอันนี้มันผิด มันทวงไม่หยุดดอย่างนี้ ทำตอนไหนก็ผิด เห็นอยู่เรื่อย ๆ เต็มวันก็หยุดเอง อันนี้ไม่ได้ถามตัวเองสักที มันจึงไม่เห็นชัด มันไม่เห็นชัดอย่างนั้น

เช่นเรากินเหล้าอย่างนี้ พอยกแก้วขึ้นมา ก็บอกว่า...บาปนะ แต่ก็ยังกินอยู่ เพื่อนชวนกินในสังคมาอย่างนี้ก็กินไป พอยกแก้วขึ้นตอนไหนก็บอกว่าบาปนะ เห็นว่ามันผิดทันที มันเลยขวางกั้นไปกับใจพวกเรา ยกขึ้นครั้งใดก็นี่ก็อยู่เสมอว่า หลวงพ่อท่านว่ามันบาปนะ ไม่เฉพาะแต่ท่านว่า เห็นคนอื่นกินก็เห็นว่ามันเป็นบาปเป็นบอ เห็นว่ามันผิดอยู่อย่างนั้น แต่ก็กิน แต่ก็ยังคิด เอ้า...เอาแค่นี้ ไม่เอาอีกแล้ว เต็มวันเขาก็ยกมาให้อีก เอ้า...ลุงนี้ของหลานนะ เอาสักนิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามันผิดอยู่ กินตอนไหนก็รู้ว่ามันผิดอยู่อย่างนี้เรื่อยไป ประเดี๋ยวมันก็หยุด ไม่หยุดก็ไม่ได้ เพราะมันรู้อยู่ว่ามันผิดอย่างนี้

...การสร้างบารมีทางด้านจิตใจของเรา

ทำอะไรก็รู้ที่อยู่เห็นอยู่

ว่ามันถูกมันผิด

มันเปลี่ยนจากมิจฉาทิฐิ

มาเป็นสัมมาทิฐิ...

การฆ่าสัตว์ก็เหมือนกัน เห็นอยู่ว่าฆ่าเขามันบาป แต่ก็
ไม่หยุด ไม่หยุดก็ตามแต่ให้มันเห็น อันนี้...อาตมาเคยพบมา
จึงพูดให้ฟัง เราสร้างบารมี คือเราฟังแล้วมาพิจารณาใจของเรา
เช่นเราไปจับกบแต่ก่อน พอจับได้หักขามันทันที แต่พอบอกว่า
มันบาปนะ...โยม คิดหักขาเขาก็เหมือนหักขาเราเหมือนกัน
ถ้าคิดให้ดี ๆ เมื่อไปพิจารณาดูเลยรู้ขึ้นมา ที่หลังได้กบมาใหม่
ไม่หักขา....กลัว....มันกลัว มันลดลงมา ไม่หักขา แต่เอามา
ใส่ขังไว้ นั่นแหละ เอามานำให้แม่บ้านทำ คิดอย่างนี้ทำ
ไปเรื่อย ๆ จับกบมาใส่ขังที่ไรก็ไม่หักขาละทีนี้ ได้แล้วชิ้นหนึ่ง
คือไม่หักขา กบ แต่ก็เอามาเหมือนเดิม นั่นแหละ ทำอยู่อย่างนั้น
คิดไม่หยุด นึกไปนึกมา ว่า...เว้ย...อันนี้มันก็ยังไม่ถูก มัน
แต่ก็ยังเอามาให้เขา มันก็จะเถียงกันอยู่ในใจนั่นแหละ เถียงไป
เถียงมา เอาไปเอามา มันสร้างบารมี นึกไปนึกมาก็ยิ่งถูก ว่ามัน
ผิดอยู่ เกรงอยู่ กลัวอยู่ แต่ไม่หยุด แต่ก็คิด อันนี้ก็เหตุผล
ประเดี๋ยวก็หยุด บางทีก็หยุดไม่มาก หยุดเฉพาะวันพระ มันห่าง
แล้วทีนี้ หยุดแต่วันพระ วันไม่พระก็ยังเอาอยู่ ทำไปปฏิบัติไป
แต่กลัวอยู่ คิดอยู่ ทำไม่หยุด มันก็มีความรู้เกิดขึ้นมาว่า วัน
พระหรือไม่พระ มันก็คงเหมือนกันละมัง มันสอนอยู่อย่างนี้
จิตเราถ้ามันเห็นแล้ว นั่งอยู่ก็สอน เดินอยู่ก็สอน สอนว่ามัน
ผิด....มันผิด....อยู่อย่างนี้ ผลที่สุดมันจู้จี้มาก มันก็หยุดเท่านั้นเอง

สำหรับการสร้างบารมีอาตมาถึงว่า พอออกเฝ้า...รักษา
ศีลนะ “ครับ กระผมจะพิจารณา จะพยายาม” นี่คือการเปิด
ประตูเอาตนเองออก ถ้าคิดว่าไม่ได้หรอกครับ นี่คือการปิด
ประตูไม่มีหนทางจะออก คำว่าไม่ได้คือเราไม่เคยคิดว่าจะออก
ถ้าบอกว่ากระผมจะพิจารณาครับ นี่ยังมีหนทาง คำพูดอันนี้
เป็นคำพูดออกมาจากจิตใจว่าจะพยายามก็จะพยายามจริง ๆ
นี่คือ การสร้างบารมีทางด้านจิตใจของเรา ทำอะไรก็รู้อยู่เห็นอยู่
ว่ามันถูกมันผิด มันเปลี่ยนจากมิจฉาทิฎฐิ^๑ มาเป็นสัมมาทิฎฐิ^๒
ไม่นานหรอกโยม นี่เรียกว่า “การสร้างบารมีทางจิต” เห็นไป...
เห็นไป...ความเห็นมันก็แก่กล้าขึ้น บารมีมันกล้าขึ้นเพิ่มขึ้น อันนี้
มันก็เลยมากขึ้น กิเลสมันก็น้อยลงเพราะบารมีมันมากขึ้น เปรียบ
ประหนึ่งว่า เราทุกคนที่นั่งกันอยู่ที่นี่ สมัยก่อนเราเป็นเด็กเล็ก ๆ
ตอนนี้เราเป็นผู้ใหญ่ ถ้ามว่าเด็กเล็กมันหายไปไหน? มันไม่หายไป
ไหนหรอก คือเด็กน้อยเป็นเหตุให้เราใหญ่ เวลาเราโตเด็ก
มันก็เลยหายไป เด็กไม่มีไม่รู้ไปไหน กลายมาเป็นผู้ใหญ่เลย
ไม่มีเด็กน้อย

จิตใจของเราก็เช่นกัน ถ้าความรู้เกิดขึ้น ความไม่รู้มัน
ก็หายไป ทิ้งไป เหมือนกับเราที่นี่แหละ แต่ก่อนเป็นเด็กแต่พอ

^๑ มิจฉาทิฎฐิ = ความเห็นที่ผิดจากคลองธรรม

^๒ สัมมาทิฎฐิ = ความเห็นที่ถูกต้องตามที่เป็นจริง

โตขึ้นมาเด็กก็ไม่มี มันไปไหนละ มันไม่ได้ไปไหนหรอก อยู่ตรงนั้นแหละ คือมันหนีจากเด็กแล้วมาเป็นผู้ใหญ่ มันฆ่าของมันเองหรือ หรือว่าไง? หรือเราคิดว่าเด็กมันไปไหน เด็กน้อยมันวิ่งไปภูเขานั่นหรือมันไปไหน? หือ....คิดให้คัก ๆ (ดี ๆ) เต๋อ นี่เรียกว่า “**การพิจารณา การสร้างบารมี**” แต่ก่อนเด็กน้อยมันอยู่กับเรา แต่เมื่อมันใหญ่มันก็เลยไม่มี

มะม่วงก็เหมือนกัน มันเป็นดอกก่อน เวลาเป็นลูก ดอกมันไปไหน มันก็มาเป็นลูกนั้นแหละ เวลามันเล็กมันก็ยังไม่ใหญ่ เพราะอะไร? เพราะมันคา (ติด) ลูกเล็กอยู่ ถ้าอยู่ไปนาน ๆ ใหญ่ก็ปรากฏขึ้น เล็กก็ค่อยหายไป ใหญ่ขึ้นมามันก็ห้าม ผลดิบมันก็หายไป พอถึงเวลามันสุกแล้ว ผลห้ามผลเล็กดอกมันไปไหน เวลามันหวาน ความเปรี้ยวมันไปไหน? เวลาเปลือกมันเหลือง ความเขียวมันไปไหน? มันเข้ามารวมกันที่มะม่วงใบเดียวกันทั้งหมด ผลน้อยก็มารวมที่ผลใหญ่ รสเปรี้ยวก็มารวมที่รสหวาน สีเปลือกที่เขียว ๆ ก็มารวมที่สีเหลือง ๆ ของมัน ไม่ใช่มันวิ่งไปไหน มันก็มารวมกันที่เดียวทั้งหมด แต่พวกเราไม่รู้จักรู้ ไม่ได้พิจารณา ไม่ได้พิจารณาอย่างไร มะม่วงใบนี้เมื่อมันสุกมาแล้วเราจับขึ้นมา ยกขึ้นมา ไม่ได้เข้าใจว่าเรายกต้นมะม่วง ยกกิ่งมะม่วง ยกรสมะม่วงกลิ่นมะม่วง ไม่เคยเห็นความเป็นจริงแล้วเวลาเราจับมะม่วงขึ้นมา ก็คือเรายกขึ้นมาทั้งต้น ทั้งผล ทั้งเมล็ด แต่ในเวลานี้มันเห็นไม่ได้เพราะมัน

ละเอียดมาก เมื่อเวลาเราเอาไปฝังลงบนดินให้มันถูกสัดส่วนของมัน มันจะถอดลำต้นถอดใบขึ้นมา แล้วเกิดกิ่งขึ้นมา เกิดดอกออกผล เกิดรสเกิดชาติขึ้นมา แต่ว่าเวลาเรากินมะม่วงเราไม่เห็นเพราะอะไร? เพราะเราไม่ละเอียด มันจึงไม่เห็น เวลาเอาไปปลูกจึงเห็นว่า โอ้...ที่แท้เราแบกต้นมะม่วงกินอยู่แต่ไม่รู้จักรู้

ความหลงของสัตว์ก็เหมือนกันฉันนั้น มันเป็นอย่างนั้น **พระพุทธองค์ท่านจึงให้สร้างบารมี บารมีก็คือคุณธรรมอันยอดเยี่ยม สร้างบารมีทางจิตใจคือให้พิจารณาให้ภาวนา** “ภาวนา” ก็คือการพิจารณา เหมือนเราจับเอาไม้มาตัด ต้องรู้ว่าตัดตรงนี้มันจะสั้นไปไหมหนอ หรือจะยาวไปไหมหนอ นี่คือภาวนาละไม้นี้มันจะใหญ่ไปหรือเล็กไปหนอ พิจารณาว่าจะตัดตรงไหน

ความจริงทุกคนต้องภาวนา แต่เราไม่รู้เรื่องของเจ้าของ ถ้าเราพิจารณาเหตุพิจารณาผลแล้ว เราก็ทำความชั่วไม่ได้ ไม้.... ถ้าเราพิจารณาแล้วตัดไม่ผิด ถ้าพิจารณาไม่ออกเอาตลับเมตรมาวัดดู ได้ห้าเมตรหกเมตรตามที่เราต้องการค่อยตัด ไม่ผิด นี่เรียกว่าการภาวนา ทุกอย่างให้ได้ภาวนา

พระพุทธองค์ท่านจึงสอนว่า การให้ท่านร้อยครั้ง ไม่เท่ารักษาศีลครั้งหนึ่ง รักษาศีลร้อยครั้งไม่เท่าภาวนาครั้งหนึ่ง ภาวนานี้มันละเอียด เพราะภาวนานี้มันถึงจิต มันปลี่ยนสารพัดอย่างออกมาได้ เห็นในจิตตนเอง ถ้าเห็นในจิตตนเองแล้ว ต่างจากคนที่

ไม่เห็น เหมือนกันกับเราไปเห็นหมูป่าหรืออีแก๊งด้วยตนเอง กับ การที่เราได้ยินเขาพูดให้ฟังว่าหมูป่าเป็นอย่างไรนะ อีแก๊งเป็น อยู่นั้นนะ เเท่านี้ก็มีความรู้ต่างกันแล้ว ถ้าเราเห็นชัดเจนแล้วว่า ลักษณะหมูป่าเป็นอย่างไร ใครมาพูดให้ฟังถูกหมด ตลอดรูปร่าง ลักษณะของมัน ตลอดขนมัน ขามัน แข็งมันสารพัดอย่าง เราจะ มีความสามารถพูดได้อย่างแจ่มแจ้ง แต่ถ้าเราไม่รู้ ได้ยินเขา พูดว่าหมูป่านะ ก็จะมีปัญหาว่าหมูป่านั้นเป็นอย่างไร? อธิบาย ไม่ถูก เดียวเขาก็จะสวนกลับมาว่า มึงไม่รู้จักหมูหรือไงวะ ถ้าเรา เห็นจริง ๆ แล้วสามารถอธิบายได้ พูดได้เต็มปาก เพราะทางจิต เห็นมันเป็นเช่นนั้น การภาวนามันแจ่มชัดกว่ากัน สิ่งที่เร เอาไปนั้นมันไม่มีอะไร เราเห็นชัดเจนแล้ว เรื่องมันเป็นวัตถุ เป็น เรือนชานบ้านช่อง ทรัพย์สมบัติต่าง ๆ ที่เรียกว่าของเรานั้นก็ จริงอยู่ แต่จริงโดยสมมุติ เป็นของสมมุติ

อาตมาเคยไปสำรวจตรวจสอบดู หายกทายิกา พวกกันอยาก ได้วัด ร้องขอ เอาวัดไปให้แล้วไม่รู้พวกกันทำขนาดไหน ไปเยี่ยมดู ไปสำนักไหนก็มีความรู้สึกเหมือนกับหัวของหนัก พวกกัน แยกของหนัก แยกไป ๆ มันหนักมาก นึกแต่จะปลงจะวาง มัน เหนื่อย...สร้างคุณงามความดีนี้กำลังมันไม่พอ มันมีความ ขี้เกียจง่าย ๆ ไปที่ไหน ๆ ก็เหมือนกัน ตลอดจนพระเจ้า พระสงฆ์เหมือนกันกับแยกของหนัก มันทุกข์...เมื่อมันทุกข์ ความรู้สึกในใจก็มีแต่อยากจะปลงจะวาง อยากปล่อย...กำลังใจ

ไม่มาก เหมือนคนกำลังไม่มากแบกของหนัก คอยแต่จะปลง จะวาง พวกประพาศธรรมะก็เหมือนกัน ผู้ยังไม่ถึงธรรม ยัง ไม่บรรลुธรรม มันก็อยู่ในความทรมาน หิวไป ดึงไป แต่ก็ ยังดี ยิ่งดีกว่าบุคคลที่ยังไม่ทันแบกของ ยังไม่เคยได้ลอง ดีกว่า...มีความอดทน

คณะอุบาสกอุบาสิกาที่เป็นฆราวาส ความเป็นจริงอยากให้ รู้จักหน้าที่การงานของเจ้าของไว้ทุก ๆ คน เพราะว่ามันไม่มีอะไร ไม่มีอะไรจะได้จะดี **ไม่มีอะไรที่จะเป็นแก่นเป็นสารสัถยอย่างหนึ่ง ที่มันเป็นแก่นเป็นสารทานให้ภาวณา เพื่อให้มันบรรลुถึงความ พ้นทุกข์ทั้งหลาย** เมื่อเผาแก่มากแล้วก็ไม่เห็นมีอะไร หรือใครว่า ยังไง? หมดยาคา...สภาวะร่างกายนี้หมดยาคา ก้อนรูปมัน ไม่เที่ยง มันเปลี่ยนไป...เปลี่ยนไป ทางจิตที่เรียกว่า “นาม” มัน ก็ไม่เหมือนเก่า แต่ว่าเลี้ยงคนโดยธรรมะนั้นเลี้ยงยากมากนะ

เลี้ยงลูกเราเอาข้าวเอาน้ำให้มันกิน มันก็รู้จักใหญ่รู้จักโต เลี้ยง โดยภาษาธรรม ให้อาหารธรรม ให้คนใหญ่ในธรรม ให้คนดี ในธรรมให้คนมีกำลังในธรรม **ยาก....ลำบากแท้ ๆ ปฏิบัติไปจนเผา จนแก่ก็ยังไม่โต** ยังน้อย ยังไม่ใหญ่ มันใหญ่แต่ร่างกาย ร่างกาย เราให้อาหารมันกิน มันก็ใหญ่ ใหญ่ทางเนื้อทางหนัง ธรรมะ ความรู้ทางจิตใจมันไม่ใหญ่ ความเป็นจริงการปฏิบัติหนักบวชก็ดี เป็นฆราวาสวิสัยก็ดีนะ พวกเรามาอบรมกันตั้งหลายปี ตั้งแต่เด็ก

จนแม้จนตายก็ยังไม่ใหญ่นะ กำลังธรรมะมันน้อย กำลังธรรมะ
ไม่มาก...ไม่เห็น

เหมือนกันกับปลา ปลาอยู่ในน้ำ มันไม่เห็นน้ำ อันนี้ก็จริง
อยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ อันนี้เราอยู่กับกองธรรมอยู่กับพระไตรปิฎก
ไม่ได้อ่านพระไตรปิฎก ถึงอ่านพระไตรปิฎกก็ไม่ได้เข้าใจใน
พระไตรปิฎก ในข้อความอันนั้น เราอยู่กับกองกาย กองรูป กอง
เวทนา กองสัญญา กองสังขาร กองวิญญาณ และสวดด้วย
เรียนด้วย แต่ไม่เห็น พุดอยู่ สวดอยู่ แต่ไม่เห็น **จึงเหมือนกับ
ปลาดำอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ ก็เหมือนกับพวกเราทั้งหลาย พุด
ธรรมะอยู่แต่ไม่เห็นธรรม** เพราะว่ามันมีอะไรปิดบังไว้โดยไม่รู้สึกรู้
ตัวเอง มองไม่เห็น เช่นการเรียนการสวดหรือการพุดมันเป็นอุปาย
ให้เข้าไปเห็นธรรม ไม่ใช่ตัวธรรมะ ไม่ใช่เรื่องธรรมะ นั่นก็ยังไม่
ใช่ตัวธรรมะ มันเป็นข้อความบันทึกธรรมะแค่นั้น เราพากัน
เรียนพากันบ่นพากันสวดเป็นต้น สวดเรื่องธรรมะสวดข้อบันทึก
ธรรมะ ไม่ใช่ตัวธรรมะ

อุปมาเหมือนกับว่า พริกมันเผ็ด เกลือมันเค็ม เราบอกว่า
พริกมันเผ็ดอย่างนี้ ยังไม่เห็นความเผ็ดของมัน ยังไม่รู้จึกคำ
ที่ว่ามันเผ็ด มันเค็ม ไม่ใช่ตัวเผ็ดตัวเค็ม **การอธิบายธรรมะให้ฟัง
ก็เหมือนกัน อันนี้ไม่ใช่ตัวธรรมะ เป็นคำพูดของบุคคล เป็น
อุปายให้เข้าไปเห็นธรรมะ** ตัวหนังสือคัมภีร์ต่าง ๆ ก็เหมือนกัน
เป็นข้อความบันทึกของธรรมะ ไม่ใช่ตัวธรรมะ อ่านได้ ท่องได้

*...ปลามันอยู่ในน้ำ แต่ไม่เห็นน้ำ
พ่อแม่ปู่ย่าตายายมันก็อยู่ในน้ำ
แต่มันไม่เห็นน้ำ น้ำแช่ตามันอยู่
มันก็ไม่เห็น มันไม่ไหลหรอก
มันใกล้เกินไปเลยไม่เห็น...*

แต่ใจยังไม่เป็นธรรมะ พุตรู้เรื่องอยู่ ก็ยังไม่เป็นธรรม ยังไม่เห็นธรรมะ **ตัวธรรมะจริง ๆ นั้นบอกกันไม่ได้ เอาให้กันไม่เป็น** ไม่รู้จัก ส่วนที่เราศึกษาเล่าเรียน สิ่งที่เราปฏิบัติทั้งหลายเหล่านี้ มันเป็นอุบาย เป็นข้อประพฤติปฏิบัติบอกให้เข้าไปถึง เช่นบอกว่า พริกมันเผ็ดนะ ยังไม่รู้จักว่าตัวเผ็ดจริง ๆ นั้นเป็นอย่างไร รู้จักแต่ใช้สำเนียงชื่อมันว่าเผ็ด แต่ตัวเผ็ดไม่รู้จัก ส่วนนั้นไม่ใช่ ส่วนของครูบาอาจารย์ ไม่ใช่ส่วนของหนังสือ ไม่ใช่ส่วนของคัมภีร์ มันเป็นส่วนของเจ้าของที่ปฏิบัติ มันจึงจะรู้จักว่ามันเผ็ดจริง ๆ จึงจะรู้ว่าตัวเผ็ด จึงจะเข้าถึงตัวเผ็ดตัวเค็มเป็นต้นเผ็ด...เค็มมีแต่ชื่อไม่ใช่ตัวมัน ได้ยินแต่ไม่รู้จัก ส่วนนั้นมันเป็น ส่วนของการปฏิบัติ ต้องเอาไปกิน ความเผ็ดความเค็มความเปรี้ยว จึงจะปรากฏขึ้นมา อันนั้นเป็นตัวเผ็ด อันนั้นเป็นตัวเค็ม เราอ่านหนังสือ เราฟังธรรมะ ยังไม่ใช่ธรรมะ ตรัสรู้ธรรมไม่ได้ รู้ได้ด้วยตำราเป็นส่วนของอุปัชฌาย์อาจารย์จะแนะนำโดยอุบายต่าง ๆ เพื่อให้เข้าไปเห็นความเผ็ด คือธรรมะ อันนี้ก็เหมือนกัน เป็นอุบายให้เข้าไปเห็นธรรมะ ไม่ใช่ตัวธรรมะ

ดังนั้น คนจึงยากที่จะรู้ ยากที่จะเห็น เพราะไม่ได้เข้าใจในการปฏิบัติ เช่นเดียวกับแพทย์หรือหมอรู้จักสรีระร่างกายของมนุษย์ดีเพราะการศึกษาเล่าเรียนมาจึงรู้จัก แต่ก็**ไม่รู้จักสรีระอวัยวะของมนุษย์ตามเป็นจริงของหลักธรรม** รู้ตามหลักการและวิชาการเท่านั้น ท่านเรียกว่าไม่เห็น **เหมือนปลาอยู่ในน้ำแต่ไม่**

เห็นน้ำ หมอผ่าตัดสรีระร่างกายของคน รู้จักไปตามหลักการวิชาการ แต่ไม่รู้จักในหลักธรรมะตามความเป็นจริง มันเป็นคนละแขนงอย่างนั้น

ฉะนั้น พุทธบริษัทเราทั้งหลายยากที่จะ**รู้ธรรมะ** เรียกว่า **เข้าไม่ถึงแก่นของธรรมะ** ก็เพราะมันเป็นอย่างนี้เอง **ไม่ได้น้อมเข้ามา** เราตั้งใจปฏิบัติมานาน ปฎิบัติได้ ๙ พรรษา ๑๐ พรรษา ๒๐ พรรษา บุรุษและสตรีทั้งหลาย ถ้าเราไปบุกเบิกทำไร่ไถนา คงจะได้มาหลายไร่แล้วนะ นั้น...มันเป็นอย่างนั้น เราเป็นนักบวชตั้งใจมาปฏิบัติแท้ ๆ แต่ยังไม่ได้อะไร ยังทำความยุ่งยากใส่ตัวเองอยู่ และใส่ผู้อื่นอยู่ มันไม่รู้จักทั้ง ๆ ที่จะไปละกิเลสทั้งหลาย แต่ไม่รู้เรื่อง ถูกนิทานกาเลยังมีโกรธมีโมโห ยังถือเราถือเขา ยังถือทิฐิถือมานะ เป็นหน้าที่ของนักปฏิบัติ จะฝ่าฟันลงให้เห็น เช่น เราสวดอาการสามสิบสอง แยกแยะออกหมดทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้เห็น เพื่อให้ละสักกายทิฐิ ไม่ให้ถือตัวถือตนว่าเป็นแก่นเป็นสารเป็นเราเป็นเขา สวดแล้วก็ไม่เห็น เพราะธรรมะไม่ได้อยู่ที่นี้ ยังไม่เป็นธรรม ยังมีความโกรธมีความซึ่งเครียด ยังมีความเห็นแก่ตัว เป็นสักกายทิฐิ ละวิจิกิจฉา ยังไม่ได้ มันยังไม่ลงหนทาง จึงเป็นของยาก เป็นของลำบาก

เราอยู่ไปนาน ๆ มันก็หนัก เหมือนแบกของหนัก คนแบกของหนักคิดพยายามจะปลงจะวางเพราะมันไม่สบาย โดยมากนักบวชนักพรตนักปฏิบัติเราชอบจะเป็นอย่างนี้ ไม่ได้อาศัย

เจ้าของเป็นอยู่ อาศัยคนอื่น เหมือนกันกับพระอานนท์ พระ-อานนท์ เป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้า ได้เป็นพุทธอุปัฏฐาก ไปไหน ก็ไปตาม ติดตามกันไปเรื่อย ๆ พระพุทธเจ้าโปรดเวไนยสัตว์ ทั้งหลายด้วยธรรมะ พระอานนท์ก็ได้ยินได้ฟัง แต่ก็ยังไม่ได้ บรรลุซึ่งธรรมะ เมื่อถึงคราวพระพุทธเจ้านิพพาน พระอานนท์ ร้องไห้ เพราะเข้าใจว่าพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นครูเป็นอาจารย์ของ พวกเราทั้งหลายนั้น บัดนี้ท่านมาเสียชีวิตไปแล้ว ต่อไปใครหนอ จะเป็นครูเป็นอาจารย์ของเรา น้อยใจ ความน้อยใจทำให้ร้องไห้ ปรีทวนการ คนยังไม่ถึงธรรมะ ยังไม่บรรลุธรรมะเป็นอย่างนี้ เรื่องคิดเอาไม่ได้ เพราะพระอานนท์ได้ยินแต่คำท่านเทศน์ธรรมะ ได้ดูตำราข้อความบันทึกของธรรมะ พระอานนท์ยังไม่บรรลุถึง ธรรมะ ตัดความโศกเศร้าปรีทวนาไม่ได้ เข้าใจว่าเมื่อครูของท่านล่วงลับไปแล้ว ใครจะเป็นครูเป็นอาจารย์ เราคงไม่เห็นท่าน อีกแล้ว คิดไปน้ำตามันก็ไหลออกมา ความรู้สึกเช่นนี้ละเกิดขึ้นกับคนที่ไม่รู้จักธรรมะ ไม่มีทางพ้นทุกข์ พระเถระทั้งหลาย ท่านผู้บรรลุถึงธรรมะชั้นสูงเห็นพระพุทธเจ้านิพพาน ท่านไม่เคย คิดอย่างนั้น เออ....พระตถาคตท่านไปดีแล้ว ท่านสบายแล้ว ท่านหมดภพหมดชาติของท่านแล้ว...สบาย เกิดความสลดสังเวช ในสังขารเท่านั้นก็แล้วไป

ธรรมดาคนเราทุกวันนี้ลำบาก ไม่เห็นง่าย ๆ ยกตัวอย่าง เช่น พระธาตุพนมพัง คนร้องไห้ก็มี และวิพากษ์วิจารณ์กันไป

หลาย ๆ อย่าง มันเป็นกรรมเป็นเวร เป็นเสนียดจัญไรแก่บ้าน แก่เมือง ว่าไปอย่างนั้น เสียใจ มันก็คิดไปเพราะคนมันหลง ความ เป็นจริงอันนี้เป็นธาตุท่านฟังนะ ท่านนิพพาน ตัวท่านเอง ท่านก็ยังไป ท่านไม่อยู่ ก่อนท่านไปยังบอกว่า **“สิ่งทั้งปวงมีความเกิดแล้วไม่แปรผันไปนั้นไม่มี ต้องแตกทำลายเป็นเบื้องหน้า”** ท่านสอนไว้ ตัวของท่านเองท่านก็ไปแล้ว เหลือแต่อัฐิ อัฐิ ก็กระตุกท่าน แต่ตัวจริงท่านก็ผ่านไปแล้ว ท่านยังสั่งว่าอนิจจัง เป็นของไม่เที่ยง อย่าพากันไปตำหนิก่อนอัฐิ อย่าไปตำหนิก่อนหิน อย่าพากันไปถือตันไม้โลหะต่าง ๆ เป็นที่พึ่ง มันไม่เกิดประโยชน์ ให้เราพ้นจากทุกข์ไม่ได้ แม้ท่านจะนิพพานแล้ว ก็ตาม ให้พากันเข้าถึงพระพุทธ พระธรรม ให้มีรากฐานแน่นหนา ให้มีพระอริยสงฆ์ อันเกิดจากพระสัทธรรมเป็นที่พึ่ง อันเป็น สรรณะที่พึ่งของเรา

ฉะนั้น ถ้าเราไปอาศัยภูเขา อาศัยต้นไม้ อาศัยก้อนหิน อาศัยก้อนอัฐิอยู่มันก็พัง ถ้าพังแล้วมันก็ร้องไห้เสียใจ นี่ละ.... พระพุทธเจ้าท่านไม่ให้ถือมงคลดตีนข้าว มันทุกข์ มันนำตน พ้นทุกข์ไม่ได้ พ้นจากวิภวสงสารไม่ได้ มันเป็นมงคลดตีนข้าว ฉะนั้น ยากที่คนจะเห็น ยากที่คนจะรู้เรื่องธรรมะ พุดตามความ เป็นจริง ความจริงที่มันมีอยู่ตั้งอยู่เสมอ ไม่มีอะไรหวั่นไหว ความจริงยังตั้งมันอยู่ ท่านว่ามันพังมันก็พัง ท่านว่ามันแตก มันก็แตก ท่านว่ามันฉิบหาย มันก็ฉิบหาย มันก็ถูกอยู่แล้ว ไม่มี

อะไรจะเกิดวิปัสสนาอีกต่อไป ไม่มีทางแก้ไข ความจริงตั้งมั่นอยู่
อย่างนี้

เมื่อพระองค์ทรงพระชนม์อยู่ท่านก็เทศน์ให้ฟัง เมื่อท่าน
ดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านก็สั่งไว้โดยปริยายในเบื้องปลาย
เพื่อจะให้ประชาชนทั้งหลายเข้าใจในธรรม ขนาดนี้ก็ยังเข้าใจ
ได้ยาก นี่อะไรมันบัง อะไรมันปิดบังไว้ อะไรมันปิดดวงตา เช่น
ท่านให้พิจารณาสภากายเป็นของไม่เที่ยง เป็นของไม่สะอาด
เป็นของไม่เป็นแก่นสาร สภาพร่างกายตาเรามองเห็น เห็นชน
เห็นขา เห็นนิ้วมือนิ้วเท้า เห็นทุกส่วน แต่ว่ามันไม่เห็น เห็นแล้วก็
ไม่เห็น เห็นแล้วไม่เห็นลักษณะ **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** ในรูป
อันนี้ เมื่อมันวิบัติมาวิบัติไป ก็มีความโศกเศร้าปริเทวนารำพัน
ชื่อว่าเราไม่เห็น ไม่ใช่ตาเนื้อ อันนี้ท่านหมายถึงตาใจ คือปัญญา
ให้พิจารณาทุกสิ่งสารพัด ท่านให้ภาวนา ภาวนาคือคิดให้มันถูก
คิดให้มันแม่น การคิดให้มันถูกนั้นแหละคือยอดธรรมะ ยอด
ของการภาวนา

เราจะเดินจงกรมก็ดี เราจะนั่งสมาธิก็ดี เคลื่อนอิริยาบถ
ต่าง ๆ ทั้งหลายก็ดี คือพระพุทธรูปเจ้าท่านบังคับให้มีสติรอบรู้
อยู่อย่างนั้น ก็เพราะว่าท่านอยากให้เราเห็นถูกต้องดี ถ้ามี
ความเห็นถูกต้องดีมันก็เป็น **มรรค** เป็น **สัมมาทิฐิ** เท่านั้น เมื่อ
เราทุกข์เราก็จะระบายทุกข์ออก เช่นว่าเราเจ็บไข้ มันเจ็บหัว
มันปวดท้องอย่างนี้เป็นต้น หรือมันเฒ่าแก่ชรามาอย่างนี้ เรา

เห็นแล้วเราก็มีความสบายในธรรมะ เรื่องนี้มันเป็นอย่างนี้เอง
มันจะไม่เป็นไปอย่างอื่น

ทุกรูปทุกนามเกิดมาแล้วจะต้องเป็นอย่างนี้ มันจะมีความ
ทุกข์เกิดขึ้นมาก็ไม่เมา มันจะมีความสุขเกิดขึ้นมาก็ไม่เมา ไม่ได้
เมาในสิ่งทั้งหลายทั้งปวง เพราะเห็นว่ามันเป็นอย่างนั้นตามเหตุ
ตามปัจจัยของมัน เมื่อความเห็นถูกต้อง ใจก็ไม่ตื่นเต้น ไม่หวาด
ไม่กลัว ไม่สะดุ้งต่อเหตุการณ์ทั้งหลายต่าง ๆ จะเห็นรูปก็ดี จะ
ได้ยินเสียงก็ดี จะได้ลิ้มรสก็ดี ถูกต้องโง่เง่าพละทางกายก็ดี
ธรรมารมณ์อันเกิดขึ้นทางใจก็ดี **อิฏฐารมณ์...อารมณ์** ที่น่า
ปรารถนา **อนิฏฐารมณ์...อารมณ์** ที่ไม่ปรารถนาก็ดี จิตใจของผู้
บรรลुธรรมะ จะตรง จะเที่ยง จะมั่น รู้รอบอยู่ตามจริงนั้น...
พ้นจากทุกข์

อันนี้คือความคิดถูก เมื่อคิดถูกแล้ว มันสงบทุกสิ่งทุกอย่าง
นี่คือการประพฤติปฏิบัติของพวกเราชาวพุทธทั้งหลาย ให้เห็น
อันนี้ คำที่ว่า **“พ้นจากทุกข์”** นั้นก็ฟังยากลำบาก ว่ามันพ้น
โดยวิธีอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกข์ได้ ถ้าภาวนาเราง่าย ๆ
ว่า มันได้อะไรทุกสิ่งทุกอย่างตามชอบใจแล้วไม่ทุกข์ ว่าอย่างนั้น
แล้วไม่คิดว่าอันใดทั้งปวงในโลกนี้ให้มันได้ตามชอบใจนั้น
มีไหม? มันไม่มีหรอก หาไม่ได้หาไม่มี นอกจากสร้างปัญญา
ให้เกิดขึ้นให้ได้เท่านั้นเอง

ฉะนั้น เรื่องประพาศปฏิบัติของพวกเราทั้งหลายนั้น มันจึงไม่ก้าวหน้า อาตมาเห็นว่ามันเหนื่อยหน่าย มันไม่บรรลุธรรมะอย่างแท้จริง ไม่บรรลุซึ่งธรรม ถ้าบรรลุซึ่งธรรม ปฏิบัติไปนาน ๆ มันจะเบื่อหน่าย เบื่อไป...เบื่อไป...เป็นต้น มันไม่ซี้เกียจ แต่คนเราไม่เป็นอย่างนั้น ปฏิบัติธรรมแล้วซี้เกียจ พอใครว่าเหนื่อยก็โกรธเลย ของใช้ไม่ได้ ซี้เกียจมันจะเป็นอย่างนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างเอาออกได้ยาก เพราะไม่ได้พิจารณาด้วยปัญญาของเจ้าของ ผลของการปฏิบัติก็คือ **โลภะ โทสะ โมหะ** เต็มอยู่ในใจ เครื่องหมายของผู้ปฏิบัติมันน้อยหรือมันมาก มันเจริญหรือมันเสื่อม ทั้งหลายเหล่านี้จะต้องพากันรู้จักตัวเอง

ถ้าเราพากันรู้เรื่องธรรมะแล้ว เราทั้งหลายจะเป็นผู้มีกำลัง เป็นผู้มีกำลังมากทีเดียว มันจะไม่ตื่นเต้น จะไม่ทุกข์ในสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะว่าเห็นโลกตามเป็นจริง เช่นว่า “โลกวิทู เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง” แต่เราไม่รู้เลยว่าโลกมันอยู่ตรงไหน มันพ้นจากโลก มันพ้นอย่างไร เราไม่รู้จัก รู้แต่ว่า เออ....ถ้าตายคงสบายหรือ อยู่ในโลกนี้มันยาก พวกเราทั้งหลายเลยเห็นว่าดินฟ้าอากาศนี้เป็นโลก โลกที่อยู่ใกล้ไม่เห็น โลกอันนี้มันโลกคือแผ่นดิน โลกที่ทำให้สัตว์หมุ่นเวียนอยู่ในโลกคือ **อารมณ์** อารมณ์ที่มันเกิดอยู่รอบ ๆ เรา อารมณ์ที่มันเกิดทางหูบ้าง ทางตาบ้าง ฯลฯ เข้ามารวมที่จิตใจ ถ้ามันหลงมันก็เกิดโลกและโกรธขึ้นมา อันนี้

เป็นเครื่องหมาย ถ้าเรารู้ไม่เท่าเอาไม่ทัน กำลังกิเลสทั้งหลายเหล่านี้มันจะเต็มที่อยู่อย่างเก่า

เมื่อเรารู้ตามเป็นจริงของมันแล้ว ไม่มีอะไร อารมณ์นี้ไม่ให้โทษ อารมณ์ก็เหมือนน้ำที่มันไหลไปตามเรื่องของมัน เหมือนลมที่พัดไปตามอากาศ เราไปโทษว่ามันไหลเร็วไหลช้า ไปโทษว่ามันเป็นอย่างนั้นมันเป็นอย่างนี้ ความเป็นจริงเรื่องของมันเป็นอย่างนี้ ถึงแม้สภนธ์กายของเรานี้ก็เช่นกัน มันจะแปรไปไหนก็ช่างมัน เกิดโรคอะไรก็ตาม โรคอันนั้นก็ตาม โรคผอมก็ตาม โรคดับโรคปอด มันตายเพราะโรคอันนั้น มันตายเพราะโรคอันนี้ มันเป็นแขนงของมันต่างหากหรือ ถ้าพูดให้มันถูกต้องทีเดียว โรคนี้ก็ไม่มีความ คนนี้ตายเพราะอะไรหนอ? มันตายเพราะมันเกิด ไม่มีโรคอะไร **โรคเกิด** เขาตายเพราะโรคอะไร? ตอบว่า โรคเกิดเท่านี้ก็พอ โรคอะไรก็ตามมันเป็นโรคอันเดียว คือเกิด....พอถ้าเราว่าโรคเกิดมันก็จบ เพราะถ้ามันไม่เกิดมันก็ไม่ตาย ถ้าพูดง่าย ๆ ก็ตามพูดอย่างนี้ เป็นโรคอะไร? โรคเกิดก็จบ **ถ้าภาวนาภาวนาอย่างไร? คือทำให้มันถูก แค่นี้ก็หมดเรื่องภาวนา ถ้าพูดให้มันสั้นก็ต้องพูดอย่างนี้** เอวัง.

กราบหลวงปู่

ประนมมือไหว้พระ	โพธิญาณ
หลวงปู่ชาอาจารย์	พ่อเจ้า
ประคุณแห่งอีสาน	สะอาดสว่าง สงบแฮ
หนองป่าพงยงเหย้า	อยู่รู้เจริญธรรม
วารินชำระบั้ง	พสุธา
ธรรมแห่งหลวงปู่ชา	เช่นนั้น
แผ่ไปทุกทิศ	นุทิศ
จากจิตสู่จิตชั้น	ช่วงข้ามช่วงเข็ญ
“ทุกข์มีเพราะยึด” ตั้ง	อึดตา
“ทุกข์ยึดเพราะอยาก” หา	เหตุตั้ง
“ทุกข์มากเพราะพลอย” พา	ตนเชิด
เป็นเหยื่อกิเลสรัง	จิตเต้าตามรอย
“ทุกข์น้อยเพราะหยุด” ตั้ง	ยึดตน
“ทุกข์หลุดเพราะปล่อย” ผล	ผัสสะห้า
คำหลวงปู่บันดล	ดวงจิต
กราบพระโพธิญาณเกล้า	กราบแก้วกมลเสมอ ฯ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

วัดหนองป่าพง

ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ (๐๔๕) ๒๖๗-๕๖๓

โทรศัพท์/โทรสาร (๐๔๕) ๒๖๘-๐๘๔

www.ajahn-chah.org

www.watnongpahpong.org

E-mail: dhamma@ajahn-chah.org

**ขอเชิญสมทบทุนเข้ากองทุน
มรดกธรรมพระโพธิญาณเถร**

ธนาคารกรุงเทพ

สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

บัญชีสะสมทรัพย์

ชื่อ “วัดหนองป่าพง โครงการมรดกธรรมฯ”

เลขที่บัญชี ๒๕๗-๔-๒๕๐๕๘-๑

ชานันต์ ปณ. วารินชำราบ

จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

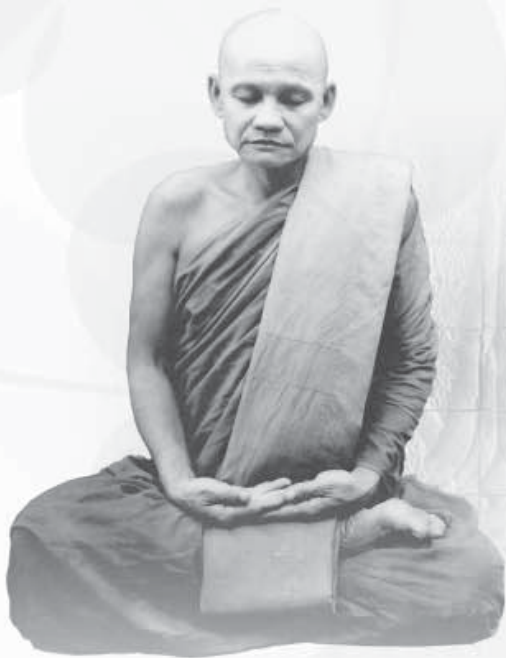
ในนามเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

วงเล็บมุมซอง **สมทบเข้ากองทุนมรดกธรรมฯ**

ไม่มีอะไรได้
ไม่มีอะไรเสีย

ต่อไปพากันตั้งใจฟังธรรม การฟังธรรม ฟังให้เกิดประโยชน์ ฟังเพื่อให้เข้าอกเข้าใจให้มันเป็นประโยชน์ สรรวมอายตนะทั้งหลาย ให้เหลือไว้แต่จิต พระพุทธเจ้าท่านสอนให้ฟังธรรม

การปฏิบัติธรรม ให้สรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย อายตนะ ของเรามีหก ปิดไว้ห้า เหมือนนบุรุษจะจับเหยี่ยว เหยี่ยวมันอยู่ในโพรง จอมปลวก จอมปลวกมีรูอยู่หก รู ปิดไว้ห้ารู เหลือไว้รูเดียว คอย ดักจับ เหยี่ยวมันจะออกมา ปิดตา หู จมูก ลิ้น กาย เหลือไว้แต่ใจ ทำใจให้เป็นหนึ่งไว้คอยจับอารมณ์ อาการกิเลสทั้งหลายมันจะ เข้าไป

จิตใจมนุษย์เราทั้งหลาย มันไม่แปลกอะไรกับเทพ ถ้าเรา เปิดเครื่องบันทึก เสียงอะไรต่าง ๆ มันจะเข้าไปวนวายเป็นเทพนั้น

เปิดฟังก็ไม่วู้เรื่อง ใจเรานี้ก็เหมือนกัน ถ้าต่างคนต่างพูดเสียง อึงคะนึง เลยไม่วู้เรื่อง ว่าท่านเทศน์อะไร ถ้าเราเงิบ ๆ ทำ จิตให้เป็นหนึ่ง นั่งหลับตาดี ๆ ล้ำรวมไว้ มันก็จะเหมือนกันกับเราอัดเทปในที่เงิบ ๆ มันจะไม่มีเสียงอะไรเข้าไป ปะปนในเทปนั้น จะมีความรู้สึกสงบระงับ ธรรมก็จะเข้าถึง จิตใจของเรา เหมือนเทปอัดไว้ในที่ไม่มีเสียงรบกวน เวลา เราต้องการจะเปิดฟัง ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะชัดเจนน่าฟัง จิต มนุษย์เรานี้ก็เหมือนกันฉันนั้น เมื่อเราฟังถึงยังไม่รู้เรื่องก็ฟัง ให้จิตเป็นหนึ่ง มันจะป้อนเนื้อธรรมเข้าไปอัดเข้าไว้ บางคน ก็ไม่รู้จักไม่เข้าใจ ได้แต่ความสงบ ค่อยฟังไป ค่อยบำเพ็ญไป ค่อยปฏิบัติไป ค่อยศึกษาไปเรื่อยๆ ต่อกันไปอนาคตข้างหน้า มันจะปรากฏเหตุการณ์ขึ้นมาในมโนภาพเหมือนกันกับม้วน เทป การพิจารณาธรรมจะเกิดขึ้นมาเพราะความสงบเป็นเหตุ เป็นนิสัยเป็นปัจจัย ปฏิบัติไปมันจะฟื้นขึ้นมา

พระบรมศาสดาตรัสว่า “นิสัยปัจจัย” คำที่ว่านิสัยปัจจัย นั้นไม่วู้มันอยู่ที่ไหน? ไม่เห็น แต่มันก็มีอยู่ บางคนสอนได้ ง่าย ๆ บางคนฟังยาก สอนยาก มันก็ใจเหมือนกัน ทำไมมันไม่ เหมือนกัน นิสัยปัจจัยมันไม่เหมือนกัน เหมือนกันกับเรื่อง อัดเทป ถ้าอัดในที่สงบมันก็อย่างหนึ่ง อัดในที่วุ่นวายมันก็ อย่างหนึ่ง อัดเหมือนกันแต่ก็ไม่เหมือนกัน คนเราก็เช่นเดียวกัน ฟังเทศน์ก็ถนัดเดียวกัน แต่มีความเห็นต่างกัน มีความ

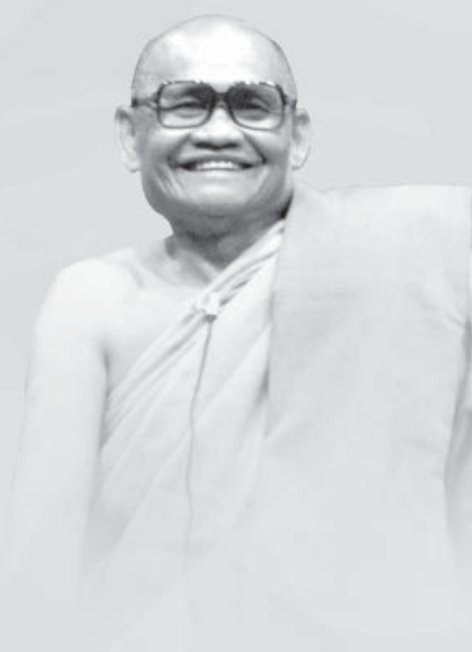
เข้าใจต่างกัน ฉะนั้นการฟังธรรมในครั้งพุทธกาลกับในสมัยนี้ ก็ไม่แปลกกัน พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายท่านให้เคารพใน การฟังธรรม ทำไมท่านจึงให้เคารพในการฟังธรรม เพราะสมัย ปัจจุบันนี้ พุทธบริษัทเราก็ก็นั่งอยู่ ข้ออรธข้อธรรมก็ยังมีอยู่ ธรรมที่ให้สำเร็จมรรคผลนิพพานก็ยังมีอยู่ ไม่ได้หายไปไหน **ถ้าพวกเราตั้งใจฟังให้ดี แล้วนำมาพิจารณา ก็เกิดมรรคเกิดผล ได้ในปัจจุบันนี้เอง ไม่ต้องสงสัย**

แต่ว่าโดยมากพวกเราทั้งหลายพากันเข้าใจผิดอยู่อย่างหนึ่ง ว่า การประพฤติธรรม การปฏิบัติธรรม การทำกรรมฐาน การ ทำภาวนาให้บรรลุธรรม เข้าใจว่าเป็นเรื่องของพระพุทธรูป เป็นเรื่องของพระสาวกก่อนโน้น พากันเข้าใจไปอย่างนั้น ดั่งนั้น การฟังเทศน์ฟังธรรมในสมัยนี้จึงไม่เป็นกิจลักษณะ ฟังเพื่อตลกคะนองต่าง ๆ นานา เลยไม่เข้าใจ จะเอาคุณงาม ความดีเอามรรคเอาผลอันเกิดขึ้นจากการฟังไม่ได้ เหมือน กับการฟังเทศน์บุญมหาชาตินั่นแหละ ใครว่าได้อะไรบ้าง? ไม่ เห็นได้อะไร ฟังไป ๆ อย่างนั้นเอง พระก็เทศน์เรื่องนรก พรรณนา ไป... “นกก กนกแกง ชุมแซง คอก่าน ห่านฟ้าและสังกา” ว่าไป อย่างนั้นไม่วู้เรื่อง ไปพูดเรื่องนรก เรื่องต้นไม้ เรื่องภูเขาเลากา ไปโน้น สุดท้ายก็ไม่ได้อะไร เปลืองข้าวต้มขนมเปล่า ๆ ไม่ได้ การไม่ได้งาน มาถึงบ้านแล้วจะปฏิบัติอย่างไรบ้าง วันนี้ฟัง เทศน์แล้วได้อะไรบ้าง เข้าใจอะไรบ้าง? เงิบ (มิดสี่หลี่) ยิ่งฟัง

ยังไม่รู้เรื่อง มีแต่ความประมาท ฝนโบกขรพรรษ ก็หว่านข้าว ตอกข้าวสาร หว่านกันไปกันมา กลายเป็นกะลาเป็นก้อนอิฐ ขวางไปขึ้นศาลา เลยเป็นเรื่องทำเล่น เอาคำพระพุทธเจ้าไป ทำเล่น เอาเรื่องท่านไปพูดเล่น...บาป สร้างบาปกันขึ้นตรงที่ ทำบุญนั้นแหละ ทำไม? เพราะไม่รู้เรื่องในการฟังธรรม ว่าการ ฟังธรรมคืออะไร?

การฟังธรรมก็คือเรื่องท่านสอนเราโดยตรงนี้แหละ ท่านสอน เราให้รู้จักบาป ให้รู้จักบุญ ให้รู้จักคุณ ให้รู้จักโทษ รู้จักผิด รู้จักถูก เราพากันฟังแต่ก็ไม่รู้เรื่อง เมื่อไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจ ฟัง แล้วกลับไปถึงบ้านก็ทำอย่างเก่า การประพฤติดังกาย ทางวาจา ทางใจ ในครอบครัวในบ้านในเมือง ก็อย่างเก่า เคยแข่งเคยด่า ก็แข่งก็ด่าอย่างเก่า เคยโลภก็โลภอย่างเก่า เคยโมโหก็โมโห อยู่อย่างเก่า เคยเป็นผีก็เป็นผี เคยเป็นเปรตก็เป็นเปรตอยู่อย่างเก่า ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ไม่รู้จักบาป บาปเป็นอย่างไร... ไม่รู้ บาป ทางกาย ทางวาจาก็ไม่เท่าไรหรือใจของเรานั้นซิ วันหนึ่ง บาปหลายครั้งนะ คราวใดใจมันโกรธไม่พอใจ นั่นแหละ บาป เกิดขึ้นแล้วที่ใจของเจ้าของ

มาวัดทำไม? มาวัดก็มาทำบุญนั้นแหละ มาเห็นพระเจ้า พระสงฆ์ ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมใจมันก็สบาย ไม่ชุ่นไม่มัว เรียกว่า มาสร้างบุญ ใจสบายไม่ชุ่นมัวได้ทั้งบุญและกุศล ถ้าทางใจมันเป็นบุญแล้ว ทางวาจาก็ไม่ต้องไปพูดมันมากหรือ ไม่ต้อง

...พระพุทธเจ้าก็ดี
พระสาวกทั้งหลายก็ดี
ท่านตรัสธรรม ก็คือ
มารู้สิ่งเหล่านี้ตามความเป็นจริง
มารู้เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
มารู้เรื่องวิมุตติ สมมุติ...

ไปควบคุมมัน ท่านจึงว่า มาวัดเพื่อสร้างบุญสร้างกุศล บางคนอาจจะคิดว่าเอาของมาถวายพระนั่นแหละจึงเป็นบุญ ไม่ใช่อย่างนั้น ตาเราได้มาเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น เห็นครูบาอาจารย์ เห็นพระเจ้าพระสงฆ์ หูก็ได้ฟังเทศน์ฟังธรรม ใจก็สบาย ถ้าอยู่บ้าน เตี้ยวลุกตีกันแล้ว หมาชโมยกินของในครัวแล้ว ควายกินต้นกล้วยแล้ว เตี้ยวก็หมูร้อง เตี้ยวก็เบ็ดร้อง เราเลยตกนรกขุมเล็ก ขุมใหญ่อยู่ตลอดเวลา ท่านจึงว่าอยู่ที่บ้านบาปมันเยอะ ใจของเรา มันเป็นบาป มันชุนมัว นรกขุมเล็ก ๆ เรียกได้ว่าตกเป็นนิจกาล แต่ไม่รู้ตัวเองตกนรก ถ้าใจเศร้าหมองเมื่อไรเวลาใดนั่นแหละ ท่านเรียกว่า *บาป* ใจไม่ผ่องใส

ถ้าเรามาวัดได้ฟังเทศน์ฟังธรรม รู้เรื่องนั้นเรื่องนี้ ท่านประกาศธรรม ประกาศศีลธรรมไว้ ก็ล้วนแต่เรื่องดี ๆ ทั้งนั้นละ ท่านไม่ให้เบียดเบียนกัน ไม่ให้อิจฉาพยาบาทกัน ให้สามัคคีกัน ไม่ให้นอกใจกัน ท่านสอนเราแต่เรื่องดี ๆ แต่เราฟังไม่ชัด ฟังไม่เข้าใจเฉย ๆ ถ้าฟังเป็นมีแต่เรื่องดี ๆ มีแต่เรื่องถูก ๆ ทั้งนั้น ผู้รู้จักธรรม รู้จักอดรู้จักกลั่น รู้จักข้อประพฤติปฏิบัติ แม้ว่าจะทำไรทำนาทำสวน ไร่นาสวนของคนนั้นก็เจริญ แม้จะปฏิบัติในครอบครัวหรือในบ้าน บ้านคนนั้นก็สะอาดสะอาด อยู่กันด้วยความสงบสุข เป็นมงคล รู้จักผิดรู้จักถูก มันจะทะเลาะกันจะเถียงกันขึ้นมาที่รู้จัก ไม่ทำอย่างนั้นไม่คิดอย่างนั้น มันก็เป็นการตัดบาปตัดกรรมเท่านั้นแหละพวกเราทั้งหลาย

ถ้าหากว่าพวกเราทั้งหลายไม่พากันฝึก ไม่พากันหัด พวกเราจะไม่แปลกอะไรกับพวกสัตว์ทั้งหลาย มนุษย์เราทั้งหลายจะต่างจากสัตว์ก็ตรงที่รู้จักอาย **ถ้าไม่มีความอายความกลัวต่อความชั่วแล้วก็ไม่ต่างอะไรกับสัตว์** ถ้าพูดถึงความคิดอยากเป็นโน่นเป็นนี่ อยากได้นั่นได้นี่ มันก็เหมือนกันนั่นแหละกับสัตว์ทั้งหลาย ไม่ได้แปลกกัน ถ้ารู้จักอดไว้ กลั่นไว้ ยับยั้งไว้ มีความละอาย มันอยากได้อยู่ แต่ก็อายไม่เอา หายอะไรแลกเอาเปลี่ยนเอา มนุษย์เราถ้าไม่มีสิ่งนี้ก็ไม่ได้ติดอะไรกับไก่ พอเห็นข้าวสารก็กินเลย ไม่รู้ข้าวสารใคร มันไม่รู้จัก ควายก็เหมือนกัน เข้านาเข้าสวนใครก็กินเลย ไม่รู้จัก มันจึงมีความรู้สึกต่างกันกับมนุษย์อย่างนี้

พูดถึงคนไม่รู้เรื่อง ก็ไม่รู้เรื่องจริง ๆ อยากให้เป็นอย่างโน้น อยากให้เป็นอย่างนี้ จะไม่ให้บาปได้อย่างไร ก็ไม่รู้เรื่องนี้ ของมันเป็นอย่างนั้น มันก็เป็นอย่างนั้นแหละ จะร้องไห้กับสิ่งเหล่านั้นมันก็ใช้ไม่ได้ ของมันเป็นอยู่อย่างนั้นแต่ไหนแต่ไรมา เราก็ไม่รู้จักนี้ของฉัน นั่นของคุณ นี่ของเรา นั่นของเขา นี่กว่าเป็นอย่างนี้จริง ๆ ถึงเวลามันจากไปเลยไม่มีที่พึ่ง ไม่มีพระพุทธรูปเป็นที่พึ่ง ไม่มีพระธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ก็ร้องไห้โศกเท่านั้นแหละ บางคนข้าวก็ไม่กิน มันทุกข์ มันจะตายไปด้วยกัน ก็ยังไม่รู้จัก นี่แหละคือคนโง่...รู้จักไหม

สมัยก่อนธรรมชาติยังไม่เปิดหูเปิดตาของสัตว์ทั้งหลาย ทุกวันนี้ชาวบ้านก่อ-บ้านน้ำคำเหล่านี้สบาย คนตายก็ตายไป ช่วยกันทำเมรุ หัวเราะกันได้ อยู่สบายอยู่สบายไม่มีอะไร คนเราก็มาอย่างนี้ ก็ไปอย่างนี้แหละ ถ้าไม่ไปอย่างนั้นจะได้มาอย่างนี้หรือ มาอย่างนี้ก็ไปอย่างนั้น ก็เพราะหนทางมันเป็นอยู่อย่างนี้จะไปห้ามโลกไม่ให้เป็นอย่างนั้น จะไปห้ามอย่างไร พวกเราไม่ได้คิดกันอย่างนี้ นี่แหละการฟังธรรมให้รู้เรื่องสิ่งเหล่านี้ ให้รู้เรื่องความเป็นจริงอย่างนี้ ใครรู้เรื่องอย่างนี้ ผู้นั้นก็เข้าใจธรรม ใครเข้าใจธรรมก็เข้าใจเรื่องนี้ มาฟังเทศน์ฟังธรรมกันทุกวันพระก็เพื่อให้รู้จักสิ่งเหล่านี้ ถ้าเข้าใจดีแล้ว ทุกข์ไม่มีทุกข์ไม่เกิด ถ้าเราพลัดจากกันก็ให้นึกเสียว่า มันเป็น **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา**^๑ ท่านที่ละไป ท่านได้สร้างคุณงามความดีไว้ ท่านสบายแล้ว ยังเหลือแต่พวกเรานี้แหละยังสาละวนอยู่กับเปิดกับไต่กับหมูกับหมา กับวัวกับควายอยู่เดี๋ยวนี้ ท่านที่เสร็จแล้วท่านสบายแล้ว ยังเหลือแต่พวกเรานี้แหละ จะให้สร้างคุณงามความดีก็บอกว่ายุ่งกับสิ่งนั้นสิ่งนี้

พระพุทธเจ้าก็ดี พระสาวกทั้งหลายก็ดี ท่านตรัสรู้ธรรมก็คือ มารู้อะไรเหล่านี้ตามความเป็นจริง มารู้อะไรอนิจจัง ทุกขัง

^๑ อนิจจัง = ไม่เที่ยง, ทุกขัง = ทนอยู่ในสภาวะเดิมไม่ได้, อนัตตา = มีตัวตน (บังคับบัญชาไม่ได้)

อนัตตา มารู้อะไรวิมุตติ^๑ สมมุติ เหล่านี้ มารู้อะไรสมมุติสังขาร เหล่านี้ มารู้อะไรจักสัตว์ บุคคล ตัวตน เราเขา สังขารคือสังขารร่างกายของเราไม่ใช่ของเราตามธรรมชาติ เพราะเราบอกมันไม่ได้ ใช้มันไม่ฟัง เป็นไปตามธรรมชาติของมัน ถึงเราจะร้องให้กับมัน มันก็เป็นอย่างนั้น ถึงเราจะหัวเราะกับมัน มันก็เป็นอยู่อย่างนั้นของมัน...เป็นอยู่อย่างนั้น

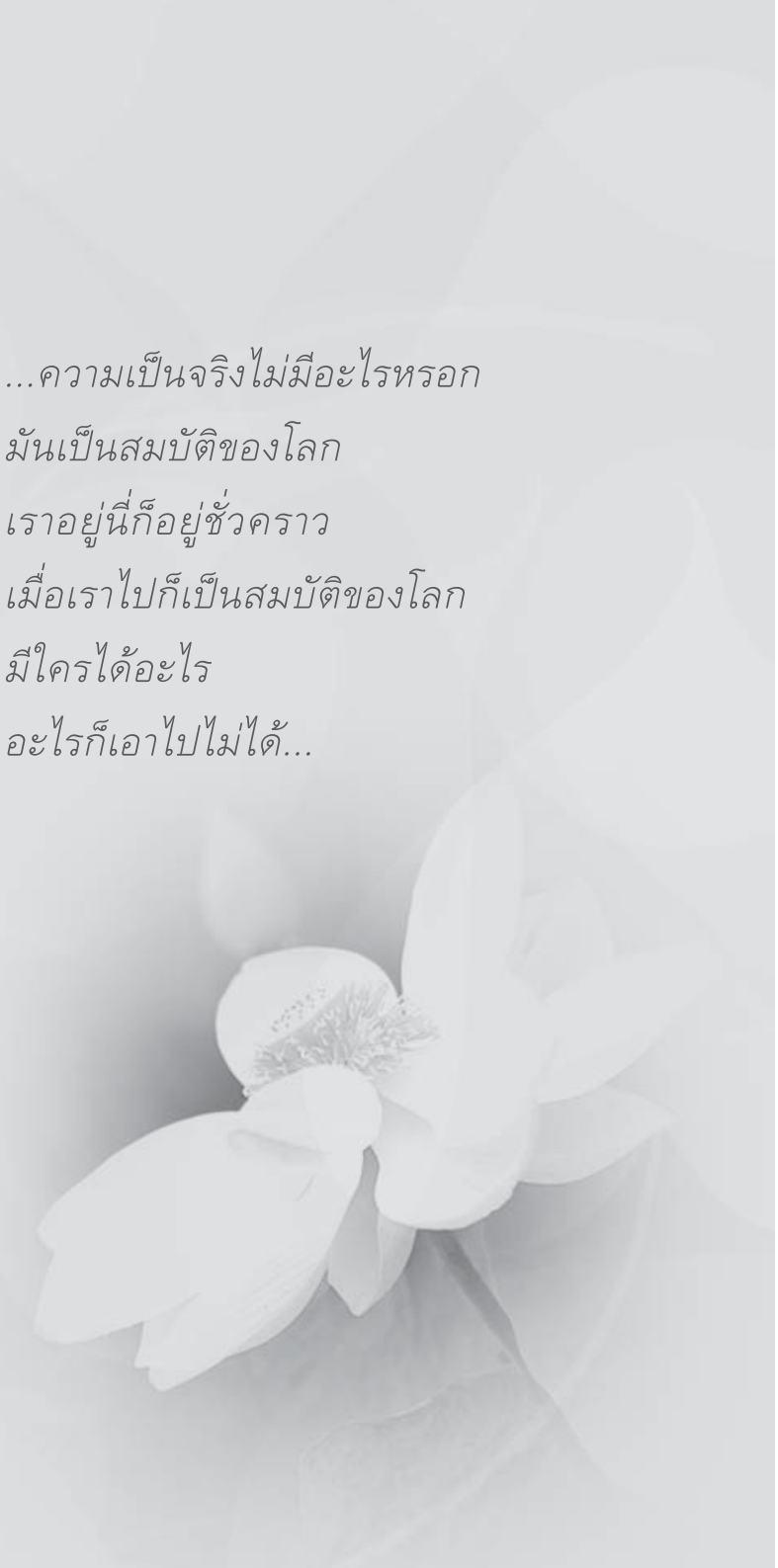
ดังนั้นพวกเราจึงมาเรียนให้มันรู้จัก พูดถึงเรื่องนี้ต่างกันมาก กับญาติโยม จะให้มาวัด บอกว่าโลกหลาย โกรธหลาย หลงหลาย บาบหลาย มายังไม่ได้ออก ไม่ได้เข้าใจว่ามาวัดเพื่ออะไร มาเพื่อศึกษาให้มันรู้ความจริงตามธรรม ถ้ารู้แล้วมันจะหมดทุกข์ รู้แล้วมันจะหมดอยาก รู้แล้วมันจะหายลำบาก จะไม่โศกปริเทวนารำพัน มันจะรู้เสมอภาคว่า สภาพทั้งหลายของสังขารที่มันเป็นอยู่นี้ตามความเป็นจริง ถ้ารู้ตามความเป็นจริงแล้ว พวกเราจะไม่พากันเป็นทุกข์ จะพากันสบาย ของมันได้มาก็ได้มาอย่างนี้ ได้มาอย่างนี้มันก็ไปอย่างนั้น ใจเราก็จะไม่ยึด ไม่มันมีลูกก็ให้รู้ว่า **สมมุติ** นะนี่นะ มีบ้านมีเรือนก็รู้อะไรแต่ว่ามันเป็นเพียง **สมมุติ** เลยไม่มีของเราจริง ๆ มันก็จะได้คิด

^๑ วิมุตติ = ความหลุดพ้น

ถ้าคนไม่รู้จักก็มีแต่ของงูๆ ลูกๆ เมียๆ หลานๆ ฎี...ฎี ๆ ๆ อยู่อย่างนั้น เหมือนกันกับนกเขาอยู่บนต้นมะขาม ร้องงู ๆ ฎี ๆ มีแต่ของงู ของงู หรือเหมือนบ่างตาโตกินมะขาม จะว่าของงูอยู่นั้นหรือ... พวกนี้ดูหน่อย ดูข้างหน้าข้างหลังหน่อย ดูข้างล่างดูข้างบนหน่อย โยมไม่เคยเห็นหมอลำเขารำหรือ โยมพ่อออกแม่ออกหมอลำเขาว่าอย่างไร? เขาว่า “เอา...จ๊กเข้าไป ข้างใน ข้างนอก” ได้ยินไหมล่ะ ไม่รู้อะไร? ไม่รู้ข้างใน ไม่รู้ข้างนอก รู้ไหมล่ะ ข้างในก็เหมือนข้างนอก ข้างนอกก็เหมือนข้างใน เขาก็เหมือนเรา เราก็มเหมือนเขา มันไม่ได้แปลกอะไรกัน ลูกท่านหลานท่านก็เหมือนกับลูกเราหลานเรา พ่อท่านแม่ท่านก็เหมือนพ่อเราแม่เรา ของเราก็เหมือนของท่าน นี่แหละท่านจึงว่า ให้รู้เข้าไปข้างในข้างนอก ยังจะพูดเล่นอยู่นั้นหรือ อย่าว่าของเราของเขา ต้องมีเมตตากุณา ดูให้มันทั่วให้มันถึง

ถ้าเรามีธรรมรู้จักธรรมแล้ว เราจะสบายกันมาก จะพากันถอนความโลภออก ถอนความโกรธออก ถอนความหลงออก หลงว่าของคนโน้น หลงว่าของคนนี้ หลงว่าของงู หลงว่าของมึง หลงยึด หลงหมาย หลงทุกข์หลงยาก หลงลำบาก แต่ที่สุดก็ไม่ทำอะไรให้พากันเข้าใจเอาไว้ ให้พากันรู้เรื่องเอาไว้ ถ้ารู้เรื่องสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ข้างนอกก็ดีข้างในก็ดี ข้างนอกคือต้นไม้ภูเขาเขาคือเขาถ้ำวัลย์ก็ดี ทุกสิ่งทุกอย่างก็ล้วนเป็นของไม่แน่นอน เกิดมาแล้วก็สลายไปเป็นธรรมดา เห็นไหมล่ะ? ต้นไม้บ้าง ดินบ้าง

...ความเป็นจริงไม่มีอะไรหรอก
มันเป็นสมบัติของโลก
เราอยู่ที่ก็อยู่ชั่วคราว
เมื่อเราไปก็เป็นสมบัติของโลก
มีใครได้อะไร
อะไรก็เอาไปไม่ได้...

มันมีที่สูงที่ต่ำ ต้นไม้ก็มีต้นคุดต้นงอ เป็นธรรมชาติของมัน
อย่างนั้น เป็นธรรมชาติของสังขาร ข้างในเราก็เหมือนกัน ตาบ้าง
หูบ้าง จมูกบ้าง ลิ้นบ้าง กายบ้าง ก็ไม่เหมือนกัน เป็นของไม่
แน่นอน เป็นไปตามสภาพของมัน หูมันอยากหนวกวันไหนมัน
ก็หนวก ตา มันอยากบอดวันไหนมันก็บอด กายมันอยากเจ็บ
ตรงไหนมันก็เจ็บ อยากพิการตรงไหนมันก็พิการ มันก็เป็นของ
มันอยู่อย่างนั้น จะไปร้องขอยอมมือกับมันก็ได้ ถึงคราวมัน
จะเป็นมันก็เป็น อันนั้นมันเป็นของเขาแท้ ๆ เป็นสังขารแท้ ๆ
ไม่ใช่เป็นของเราตามเป็นจริง เป็นของเราโดยฐานสมมุติ

ดังนั้น พระพุทธเจ้าที่ดี สาวกทั้งหลายที่ดี ท่านพ้นจาก
ทุกข์ จากความยากลำบาก ก็เพราะท่านมารู้ตามความเป็นจริง
รู้อะไร? ก็คือรู้เจ้าของ รู้ว่ามันไม่แน่ "อัสสมัตตา ธัมมา, พหิทธา
ธัมมา" อัสสมัตตา ธัมมา ก็คือภายใน พหิทธา ธัมมา ก็คือ
ภายนอก "จึงเข้าไป ข้างใน ข้างนอก" ภาษาพระพุทธเจ้าว่า
อัสสมัตตา ธัมมา, พหิทธา ธัมมา **ธรรมภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ล้วน
เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไม่แน่นอน มีความเกิดเป็น
เบื้องต้น มีความแก่เป็นท่ามกลาง มีความตายเป็นที่สุดเหมือน
กันหมด** จะเป็นข้างในก็ดี ข้างนอกก็ดี หนุ่มก็ดี แก่ก็ดี จนก็ตาม
ร่วงก็ตาม จะเป็นเจ้าพระยาไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ก็ตาม ก็เป็นอยู่
อย่างนี้ เวลาจะไป (ตาย) ใครมีมากก็ทิ้งไว้มาก ใครมีน้อยก็ทิ้ง

ไว้น้อย ตายก็เหม็นหมดทุกคนนั่นแหละ ไม่เว้นใคร นี่ท่านเรียกว่า
ข้างในก็เหมือนข้างนอก ข้างนอกก็เหมือนข้างใน...เหมือนกัน

เราทั้งหลายต้องมาเรียนธรรมไว้ในปัจจุบันให้มันรู้จัก ถ้า
รู้จักแล้วมันสบาย...สบายอย่างไร? เหมือนเราเห็นรังต่อ เราก็
ไม่เข้าไปใกล้ ตรงนั้นมีเสือ ตรงนั้นมีงู เรารู้จักอย่างนี้ เราก็หนี
ไม่เข้าไปใกล้ ถ้าคนไม่รู้จักก็เดินสวบ ๆ ตกลงไปหลุมต่อ มันก็
ต่อยหัวเอาเท่านั้นแหละ **คนไม่รู้จักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็เสก
คาถาว่าของกู ๆ อยู่อย่างนั้น** ถ้าคราวไม่ใช่ของกู ก็ร้องไห้ไ้ก้ก ๆ
เท่านั้นแหละ นั่นเป็นเครื่องหมายของคนบาป ถ้ามาฟังธรรมแล้ว
มันก็จะหายบาปแล้วก็ดีด้วย เป็นผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
อยู่ใกล้กันไม่ทะเลาะกัน ไม่พุ่มเถียงกัน สงเคราะห์กัน... สบาย
นั้นท่านเรียกว่า คนมีบุญ คนมีบุญอยู่ที่ไหนก็เป็นบุญกุศล
อยู่ที่ไหนก็เย็น ก็เป็นสุขโต อยู่ก็เป็นสุข ไปก็เป็นสุข มีแต่
เรื่องเป็นสุข มีแต่เรื่องสบาย

ถ้าเราฟังธรรมพิจารณาถูกต้องแล้ว รู้สิ่งทั้งหลายเหล่านี้
แล้ว **ตรัสรู้ธรรม** พระพุทธเจ้าท่านว่า "ตรัสรู้ธรรม" ตรัสรู้ซึ่ง
อริยสัจจ์ นี้เรียกว่า เรารู้ความจริง รู้ตามความเป็นจริงว่า โลกมัน
เป็นอยู่อย่างนี้หลายชาติหลายตระกูลมาแล้ว ปู่ ย่า ตา ยาย
ของเรา ท่านก็เป็นมาเหมือนเรานั่นแหละ ผลที่สุดท่านก็ไป ไปใน
รูปนี้แหละ เราเกิดมาก็จะไปในรูปแบบเดียวกันนี้แหละ ไม่มีใครอยู่
จะนั้นควรศึกษาธรรม ศึกษาให้มันพ้นทุกข์

ทุกวันนี้เราทั้งหลายถ้ามาวิจัยตามเหตุการณ์แล้ว ถึงเรากินก็กินเพื่อความพ้นทุกข์ ถึงเราเดินก็เดินเพื่อความพ้นทุกข์ ถึงแม้จะนอนก็นอนเพื่อความพ้นทุกข์ จะไปในที่ไหน ๆ ก็ไปเพื่อความพ้นทุกข์ ถ้าดูให้ดีแล้วถึงแม้กินข้าวก็กินเพื่อจะไม่กินอีก ถึงแม้เดินก็เดินเพื่อจะไม่เดินอีกนั่นแหละ คืออยากให้มีมันเสร็จ แต่มันก็ไม่เสร็จ เดินแล้วก็เดินอีก นิ่งแล้วก็นิ่งอีก นอนแล้วก็นอนอีก กินแล้วก็กินอีก พุดแล้วก็พุดอีก อยู่อย่างนี้ ความเป็นจริงก็ไปตรงที่มันหมดนั่นแหละ มุ่งไปที่มันจริง **ดังนั้นท่านจึงให้พิจารณาซึ่งอดีต...เอามันจนหมดเนื้อหมดตัวโน้นแหละ ถ้ามันมีของกูของมึง ไม่หมดละ เอาให้หมดเนื้อหมดตัว หมดอดีต ไม่มีใคร ดิน น้ำ ไฟ ลม เท่านั้น** ถ้ามันแตกก็พวกดิน พวกน้ำ พวกไฟ พวกลม มันแตกไป ตัวสัตว์ตัวบุคคลนั้นไม่มี ถ้าไม่มีก็**ไม่มีอะไรเสีย** ถ้าไม่มีก็**ไม่มีอะไรได้** เลยเป็นคนผู้ไม่ได้ไม่เสีย เป็นคนที่ไม่รวย เป็นคนที่ไม่จน เป็นคนผู้ไม่สุข เป็นคนผู้ไม่ทุกข์ อย่างนี้ อยู่ตรงที่มันหมดเหตุหมดผล ท่านจึงให้พิจารณา พวกเราทั้งหลายก็จะมุ่งไปตรงนั้นแหละ

แต่ว่าความรู้สึกของปุถุชนเราทั้งหลาย เหมือนกันกับเด็กน้อย มันชอบเล่นอะไรที่มันเปราะเปื้อน ที่ไหนสกปรก ชอบเล่น ตอนเย็นแม่จับไปอาบน้ำ... มันกลัวน้ำ... วิ่งหนี แม่ตามไปจับมา มันร้องให้ มันกลัวจะสะอาด ให้นำมันมอม

อยู่อย่างนั้น ให้ขี้มูกมันย่อยอยู่อย่างนั้น ให้มันเหม็นอยู่อย่างนั้น เด็กมันเป็นอย่างนั้น... มันกลัวความสะอาด (ชั้นเหลว)

พวกเราก็เหมือนกันนั่นแหละ พระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาสิ่งเหล่านี้ให้ดี ไม่อยากพิจารณา...**หัดพิจารณากันหน่อย ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย** นั่น *มรณสติ* คือความตาย ยิ่งคนมีสุขมาก ๆ ยิ่งไม่รู้จักร พอมีใครพูดถึงความตาย อย่าพูด อย่าพูด... ฉันไม่อยากได้ยิน ฉันไม่อยากทำอะไรแล้วถ้าพูดถึงความตาย เหมือนกับว่าเขาจะหนีไปพ้น... งานของเรายังไม่เสร็จ น่าจะมาทำให้มันแล้วให้มันเสร็จ อันนี้งานยังไม่เสร็จ กลัวแต่งงานมันจะเสร็จ ทุกข์ต้องใจตัวเองอยู่ ควรมาศึกษาให้มันรู้จัก ไม่อยากศึกษา เหมือนเราเป็นไข้หนัก แพทย์จะช่วยรักษา ไม่ยอมให้รักษา อยากให้มันหายเหมือนกัน แต่ไม่อยากรักษา ไม่อยากกินยา มันเป็นเรื่องอย่างนี้ ความจริงเป็นเรื่องทุกข์ใหญ่ที่เราจะต้องศึกษาเพราะเราจะต้องพบ ทุกคนเกิดมานี้จะต้องพบ ทุกคนจะไปในรูปแบบนี้เหมือนกันทุกคน ถ้าใครไม่รู้สิ่งเหล่านี้ในปัจจุบัน เป็นคนที่ขาดทุนเหลือเกิน **ไม่รู้เรื่อง**

พระศาสดาท่านตรัสว่า จำเป็นจะต้องศึกษา **ศึกษารมให้รู้จัก ถ้าศึกษาให้รู้จัก** เหมือนอย่าง**สภณฺ์ร่างกายสังขารของเรา** นี้ว่า **อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** สมมุติบัญญัติ สมมุติ วิมุตติ ศึกษาให้รู้จัก บางคนไม่รู้จักรนะ ถ้าว่าของเราก็ของเราจริง ๆ อะไร ๆ

ก็ของเราจริง ๆ **ความเป็นจริงไม่มีอะไรหรอก มันเป็นสมบัติของโลก** เราอยู่นี่ก็อยู่ชั่วคราว **เมื่อเราไปก็เป็นสมบัติของโลก มีใครได้อะไร** **อะไรก็เอาไปไม่ได้** อยู่กับโลกนี้แหละ ไม่ได้ไปไหน พิจารณา ดูให้ตึซึ ใครหาบอะไรไปได้ ใครหาอะไรไปได้ ถ้าได้ ถ้าดี ถ้ามี ถ้าเป็น ก็สร้างขึ้นในปัจจุบันนี้ มีทรัพย์สินเงินทอง ก็ซื้อ ความชั่วออกจากเราเสีย ซื้อบาป ซื้อกรรมออกจากเรา ด้วยการ สร้างน้ำทำบุญให้เจ้าของ พยายามเอาตัวเข้ามาฟัง มาฝึกหัด จิตใจ ให้มันอยู่ให้มันนิ่งให้ได้ จะรอให้มันเสร็จเสียก่อน มันไม่เสร็จหรอก มันไม่พอหรอก ออยาก...มันหยุดออยากไม่เป็น แต่ อิมมันอิมเป็นเหมือนกัน อิม...นั่นเป็นเรื่องของห้อง แต่คำว่า **“ออยาก”...มันไม่มีห้องใส ไม่มีที่ใส** ไปตั้งที่ไหนก็ออยาก มีมันก็ ออยาก ไม่มีมันก็ออยาก รวยมันก็ออยาก **ออยากนี้ไม่มีที่ “พอ”** ห้อง เราอิมอิมเป็น อย่างกินข้าวเมื่อเช้านี้...อิม แต่ออยากมันยังมีอยู่นะ อิมมันอิม เหมือนกันกับสุนัข เอาข้าวให้มันกินบั้นหนึ่งก็หมด สองบั้นก็หมด สามบั้น สี่บั้น หลายบั้นเข้ามันก็อิม ห้องมันตั้ง ที่เหลือกินไม่ได้... ก็ดม... ยิกแย็ก ๆออยากไม่หยุด แต่ห้อง มันเต็มแล้ว ไม่รู้จะทำอย่างไร นอนเฝ้าอยู่นั้นแหละ ไม่หนี ทำตาปริบ ๆ อยู่ไหนแหละ สุนัขตัวอื่นจะมากินก็ขู่ โส้ง ไม่ให้เพื่อนกิน หวงไว้ ไก่จะมากิน ก็...โส้ง จะกัดไก่ ห้องจะแตกตายอยู่แล้ว อิมแล้วแต่ออยากมันก็ยังออยาก หวงอยู่อย่างนั้น นี่แหละทำหน้า อิมอันหนึ่งมันเรื่องของห้อง ออยากมันเป็นของไม่มีห้อง เอา จักรวาลมาใส่มันก็ไม่พอ

...ธรรมภายในก็ดี ภายนอกก็ดี
 ทั้งที่ใกล้ก็ดี ทั้งที่ไกลก็ดี
 มันรวมลงทีเดียว
 คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา...

คำที่ว่า “อยาก” นี้ เดี่ยวบัดนั้นก่อน เดี่ยวบัดนี้ นี่ละตัวสำคัญ จะผลัดไปถึงไหน ทือ... ประเดี๋ยวบัดนั้น ประเดี๋ยวบัดนี้ ถึงเวลามันแหม่ มันแก้มันเจ็บบ มันไข้ ทีนี้ไม่เอาแล้ว ไม่อยากจะได้อะไรแล้ว น้ำก็บ่แช่บ ข้าวก็บ่แช่บ ไม่เอาอะไรสักอย่าง เอาแต่ทุกข์ เอามือปิดหูยังกะลิงจูงแล้วทีนี้ กินอะไรก็ไม่อร่อย ไม่เอา อะไรก็ไม่เอา เอาไปให้บ่อยๆ เดี่ยวก็อารมณ์เสียเท่านั้นแหละ มันกลับกันอย่างนี้นะ เรื่องของมัน

ฉะนั้น ให้เราพิจารณา เรื่องของคนรู้กับเรื่องของคนไม่รู้ มันต่างกันมาก ถึงแม้ทุกข์มี มันก็ไม่ทุกข์ เมื่อมาถูกท่านผู้รู้ทั้งหลายแล้ว มันจะละลายหายไปหมด เรื่องสิ่งทั้งหลายจะจากเราไป เรื่องเราจะจากเพื่อนฝูงไป เหล่านี้...ไม่มีปัญหา เพราะพิจารณาแล้ว เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ลูกจะพรากจากเรา เราจะพรากจากลูก พ่อแม่จะพรากจากเรา เราจะพรากจากพ่อแม่ เพื่อนฝูงจะพรากจากเรา เราจะพรากจากเพื่อนฝูง พิจารณาแล้วทุกอย่าง **ใครจะไปก็ไป ใครจะมาจะมา สบาย... ไม่มีทุกข์ ทำไม? เพราะไม่ไปมันหมายมัน** นายพรานเขาดักแร้วอยู่ตรงนั้น เห็นแล้ว ไม่เอาคอยื่นเข้าไปใส่ แร้วก็ไม่หนีบคอเรา

ทุกข์ฉันพิจารณาแล้ว เห็นทุกข์ รู้จักเหตุที่ทุกข์จะเกิด ไม่ไปทำเหตุตรงนั้น ทุกข์มันก็ไม่เกิด ทุกข์มันก็ไม่มี เราก็ไม่ทุกข์ ภายนอกก็ตาม ภายในก็ตาม ที่ใกล้ก็ตาม ที่ไกลก็ตาม

หยาบก็ตาม ละเอียดก็ตาม มันเป็นอยู่อย่างนี้ ใจข้าพเจ้าจะไม่หวนไหว เพราะเห็นว่ามันเป็นอยู่อย่างนี้ เอามันพอควรพออยู่ก็สบาย มีน้อยก็ใช้น้อย มีมากก็ใช้มาก อยู่อย่างไรก็อยู่ได้ มันสบาย สงบระงับ มีมากก็ไม่เป็นไรให้รู้เรื่องของมัน มีน้อยก็ไม่มีไรถ้ารู้เรื่องของมัน นี่แหละเรื่องคนจะสบาย คือมีปัญญา เรื่องคนจะไม่สบาย เรื่องคนจะลำบากนั้น โอ๊ย! มันยากทุกอย่าง ถึงทำงานอยู่มันก็ยาก ให้อยู่เฉยๆ มันก็ยาก ถึงแม้จะให้นอนมันก็ยาก ให้ทำก็ยาก ไม่ให้ทำก็ยาก มันไม่แน่สักอย่าง จะว่าอย่างไร แม้จะรวยมันก็ทุกข์ แม้จะจนมันก็ทุกข์อยู่อย่างนั้น เรื่องมันทุกข์

ท่านอุปมาเหมือนกับลิงตัวน้อยๆ ก็เรียกลิงน้อย ใหญ่ก็เรียกลิงใหญ่ เฒ่าก็เรียกลิงเฒ่า ตายก็เรียกลิงตาย เหลือแต่กระดูกก็ไม่ฟันเรียกว่ากระดูกลิง มันจะไปที่ไหน ก็เพราะมันเป็นอย่างนั้น ถ้าเรารู้สิ่งเหล่านี้ มันจะไปไหน จะหอบจะหาวอะไรไปไหน? **ให้รีบสร้างคุณงามความดีไว้ในใจเจ้าของ “สวรรค์ในอก นรกในใจ” ใจใครไม่ทุกข์ไม่โศก ใจคนนั้นแหละเป็นใจสงบเป็นใจระงับ เพราะพิจารณาเห็นแล้ว อัชฌัตตา ธรรมมา, พหิทธา ธรรมมา** ธรรมทั้งภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ทั้งที่ใกล้ก็ดี ทั้งที่ไกลก็ดี หยาบก็ดี ละเอียดก็ดี **มันรวมลงทีเดียว คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไม่แน่นอน**

สังขารทั้งหลายเหมือนกันกับอาหาร อาหารที่เราบริโภค ทุกวันนี้ อันไหนมันดีมันชั่ว แม้เราจะแบ่งไว้ อันไหนดี อันนี้ไม่ดี เวลาเรามองไปในห้อง อันไหนดีกว่ากันมีไหม? อันไหน... ที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ มีไหม? ใครจะรวมคะแนนให้ได้ หือ..... เหมือนกัน..... มันเหมือนกันอย่างนั้น “**สามัญลักษณะ**” มันเหมือนกันอย่างนั้น

ฉะนั้น พวกเราทั้งหลายที่อยู่ด้วยกันนี้เป็นญาติกันนะ ญาติ ความเกิด ญาติความแก่ ญาติความเจ็บ ญาติความตาย **ฉะนั้น พวกเราอย่าเอารัตเอาเปรียบกัน ให้มีธรรมไว้ในใจ มีธรรมอย่างไร? คนรวยอย่าดูถูกคนจน นี่คือหลักใหญ่ของมัน คนจนก็อย่าไปอิจฉาคนรวย เเท่านี้ก็พอ....มันพอ**

เหมือนกันกับผลไม้ ผลที่มันหวานก็ให้มันหวานไป ผลที่มันเปรี้ยวก็ให้เปรี้ยวไป คงไม่มีใครอยากกินหวานอย่างเดียว หรือกินเปรี้ยวอย่างเดียวเดี๋ยวก็เบื่อ เดี๋ยวจะเรียกหาหวานหรือเปรี้ยว อ้อเพ็งไปโทษว่ามันเปรี้ยว เดี๋ยวจะเรียกหาหวานหรือเปรี้ยว มันก็ดี หวานมันก็ดี ของมันคืออยู่อย่างนั้น เวลาเราต้องการเราต้องการอย่างเดียวหรือเปล่า จริง ๆ แล้วเราต้องการหลายอย่าง นี่ก็เหมือนกันให้พิจารณาอย่างนั้น แล้วจะเอาตอนไหน... พวกเรา? เอาตอนไหนแหละ **ตอนที่ยังไม่เจ็บไม่ช้ำนี้แหละ ควรมาวัด** หรือจะรอจนมันเจ็บไปช้ำแล้วหรือถึงจะเข้ามาวัด รอจน

หัวเข่ามันบวม คอเหลือเท่าแขนโน้นหรือถึงจะให้เขาพาไปหาครูบาอาจารย์ เอามาทำไม่อย่างนั้น? เอาไปทิ้งป่าช้าโน้น.... อย่างนั้นไม่ต้องเอามา....หือ....ดูซิ

ควรฝึกไว้แต่ไกลๆ ให้มันรู้จัก จะอยู่ที่ไหนก็ตามพวกเรา ทุกสิ่งเป็นของไม่แน่นอน มันจะมีอะไรก็ช่างมัน มันจะเป็นเพชรก็ช่างมัน มันจะเป็นพลอยก็ช่างมัน จะเป็นทองคำก็ช่างมัน ก็อนดิน....ก็อนดินมันเหลือง มันเขียว มันแดง ก็อนขี้ดินทั้งหมด...ไม่มีอะไร มันเป็น**สมมุติ** อันนี้สมมุติว่าเพชร อันนี้เป็นพลอย อันนี้เป็นแก้ว อันนี้เป็นทอง ก็พูดกันไปอย่างนั้น อันไหนเหลืองก็ว่ามันเหลือง อันไหนเขียวก็ว่ามันเขียว ก็อยู่ตามเรื่องของมัน อันนี้มันมีราคามากราคามันก็มาก อันนี้ไม่มีราคามันก็ไม่มีราคา ก็เราไปว่ากันเอาเอง ผลที่สุดก็คือขี้ดินนั้นแหละ พุดง่าย ๆ เหมือนกับขูขี้ใส่เดือนนั้นแหละ

เราก็เหมือนกัน จะดี จะเลิศจะประเสริฐขนาดไหน มันก็ไม่พ้นไปจากธรรม ไม่พ้นไปจาก**อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** มันไม่พ้นไปหรอก เป็นหนุ่มก็ดี เป็นสาวก็ดี เป็นเด็กก็ดี มาถึงตอนนี้เป็นอย่างไร แต่ก่อนไม่เป็นอย่างนี้หรอก เต็นสามศอก ออกสามวา ถ้าพุดถึงกำลังสนุกสนานมาก ดูตัวเองเนื้อหนังมังสา กังามทุกส่วน เหมือนกับว่าความไม่งามจะไม่มี แต่พอแก่มา ๆ สิ่งเหล่านี้ไม่รู้มันแอบหนีไปตอนไหน ทิ้งไว้ให้เราแต่ของไม่ดี

ดี ๆ ไม่รู้ไปไหนหมด นี่เรียกว่ามันเปลี่ยนไป แปรไป มันไม่เที่ยงแท้ ไม่แน่นอน ผลที่สุดก็เป็นซัดดินเหมือนเดิม ให้เราพิจารณาไว้แต่ไกล รู้หลักความจริงอย่างนี้ก็คือรัฐธรรมนูญ ผู้ที่รู้รัฐธรรมนูญแม้จะมีชีวิตอยู่ก็ไม่แก่งแย่งกัน ไม่อิจฉากัน...สบาย โยมพ่อออก (ผู้ชาย) ก็สบาย โยมแม่ออก (ผู้หญิง) ก็สบาย พูดรู้เรื่องกัน อันไหนทุกข์จะเกิดขึ้น ไม่ไปพูดไม่ไปทำมัน มันก็เลิกจากสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น

เรื่องการประพฤติปฏิบัติในพระศาสนาไม่มีอะไรมากมาย ดังนั้น การมาฟังธรรมให้รู้เรื่อง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ที่มันยังละไม่ได้ ก็ให้พากันอดกลั้น มันอยากจะด่าลูก อยากจะด่าหลาน อยากจะด่าใครคนใดคนหนึ่งก็ให้ด่าตัวเองก่อน แต่งตัวเองให้ดีเสียก่อนจึงพูดจึงทำ ถึงจะพูดแรงหน่อยก็ได้ จะพูดหนักหน่อยก็เป็น แต่ให้รู้จักเสียก่อน ให้ดูเราเสียก่อน ให้เราดีเสียก่อน ให้เราสู้เสียก่อน สอนเราเสียก่อน ให้มันเป็น เพื่อว่ามันสะท้อนกลับมาที่ไม่มีอะไร จะทำอะไรทำก็ได้ มีแก้วก็ได้ มีแหวนก็ได้ มีเพชรนิลจินดาก็ได้ ให้มันอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้น เมื่อสิ่งเหล่านี้มันวิบัติไปก็ให้เราสบาย เราได้มาก็ให้สบาย มันจากเราไปก็ให้สบาย เพราะเห็นว่สิ่งทั้งหลายมันเป็นอย่างนั้น นี่เรียกว่าผู้เห็นธรรมในที่ไกล แล้วก็มาเห็นในที่ใกล้ เห็นข้างนอกเห็นข้างใน ผู้อื่นก็เป็นอย่างนี้ เราก็เป็นอย่างนี้ ข้างนอกเป็นอย่างนี้ ข้างในก็เป็นอย่างนี้ มันเหมือนกัน

ดังนั้น ถ้าหากรัฐธรรมนูญคนเดียวเท่านั้นเอง ไม่ไปทำเหตุให้ทุกข์เกิด ทุกข์ก็เกิดขึ้นมาได้ เมื่อฟังธรรมเข้าใจธรรมอย่างนี้ เข้าใจสิ่งทั้งหลายที่อธิบายมานี้ ทุกกาลทุกเวลา ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นผู้มีสติอยู่เสมอเสมอ พิจารณาเรื่องทั้งหลายเหล่านี้ให้มันเสมออยู่ที่ใจของเจ้าของ ให้รู้เท่าสิ่งทั้งหลายว่ามันเป็นอยู่อย่างนี้จะไปได้ไปเหนือก็เป็นอย่างนี้ คนรวยคนจนก็ต้องเป็นอย่างนี้ ไปที่ไหนก็เป็นอย่างนี้ ตามเรื่องของมัน อันนี้ละ...ให้เราทำสัญญาเอาไว้

ให้ถามตัวเองอยู่บ่อย ๆ ว่า ข้าที่เดินอยู่นี้เป็นของเราจริงหรือเปล่า บ้านของเราจริงหรือเปล่า เรานอนอยู่ทุกวัน...แม่บ่วันไหนเขาจะหามหนี ให้พากันคิดไว้หน่อยเนื้อ! นอนลงไปก็ให้ถามตัวเองด้วยว่า “จะนอนได้กี่วัน” “เข้าใจไหมละ คนแก่ๆ กลุ่มนั้น” (มีเสียงตอบว่า เข้าใจ) เออ! ให้เข้าใจไว้ อย่านอนกรนอยู่เฉย ๆ จะอยู่ได้กี่วันน้อ! ให้ถามตัวเองอย่างนั้น “วันไหนหนอเขาจะหามหนี” พูดแค่นี้ก็ได้ภาวนา ภาวนาแค่นี้ก็ได้นะ ไม่ต้องพูดมาก แค่นี้ก็เกิดอานิสงส์แล้วละ เอวัง.